

**ФЕОДОСІЙ (Дикун-Ваколюк),
Митрополит Полтавський і Кременчуцький**

ХРИСТІЯНИ! БУДЬТЕ ПИЛЬНІ!

*Лжехристи і лжепророки йдуть на нас навалюю,
Підміняють Божу Правду брехнею зухвалою.
Кого словом, кого сріблом в тенети заманюють;
Обіцяють жити безбідно, а зашморг затягують.*

*Християни! Будьте гідні незборених пращурів!
Не кидайтесь на приманки чужих нам ораторів.
Не руйнуймо Божу Правду мовчазною згодою
І не даймо нас повести згубною дорогою!*

ВСТУП

Людині властиво прагнути Істини і шукати Правди. І не просто правди, а Божої Правди. Колись блаженний Августин говорив: «Не спокійне моє серце, Господи! Не спокійне, аж поки не заспокоїться в Тобі». Якщо людську правду ми черпаємо з довколишнього світу, то Божу істину — з Божого джерела, із Святого Письма.

Після 70-літнього атеїстичного тиску на релігію, її паплюження, відкритого переслідування віруючих, духовного голодомору тепер багато людей повернулися лицем до Бога. Взялися читати, вивчати і навіть тлумачити святу Біблію. Але, не маючи належної підготовки, дехто тлумачить її по-своєму, іноді заздалегідь упереджено; до Божої істини приплітаються людські помилки, від чого страждають шукачі істини та їхні послідовники, з'являються все нові й нові секти та єресі, які ведуть людей не до Бога, а від Нього.

Внаслідок невмілого користування Біблією, необережного трактування, а то й просто зловживання нею тепер на світі вже існує 3500 різних сектантських течій, кожна з яких претендує на повноту Божої істини і називає себе християнською Церквою. Але Христос говорив: «Я збудую Церкву Мою» (Мф. 16, 18). З цих слів видно, що в Божому плані була побудова Церкви, а не Церков, що Він збудував тільки одну Свою Церкву, одну християнську течію, а не три тисячі п'ятсот.

Як же людям тепер, серед цього сектантського хаосу, знайти саме ту Церкву, про яку говорив Ісус Христос? Найпростіший спосіб — це вдатися до історії: істинна Церква — є найдревніша Церква. Христос заснував Свою Церкву в 33-му році після Свого народження, себто в першому сторіччі. Тоді була лише одна Церква — Православна. Лютеранство, кальвінізм, баптизм, пашковщина, толстовщина, п'ятидесятники, ієговісти, суботники, адвентисти з'явилися пізніше — у XVI–XX сторіччях. Зрозуміло, що це не є церкви Христові, вони — людські. Христос до їх виникнення не має ніякого відношення.

Ми не маємо змоги розглянути тут усі 3500 сект або вступити з кожною з них окремо в полеміку. Та оскільки усі вони мають антиправославну платформу, то ми, по можливості, постараємося коротко тут показати, як і у що вірує наша Церква і як вірять сектанти.

Перш за все ми, православні, варимо в Христа — нашого Спасителя, Котрий про Себе сказав: «Я є Путь і Істина, і Життя» (Ін. 14, 6). Ми віримо в те, що «Один Господь, одна віра» (Єф. 4, 5) і тому визнаємо лише одну «Святу Соборну Апостольську Церкву», яку заснував Христос і яку проповідували апостоли. Інших вірувань — самочинних, саморобних, породжених лжехристами і лжеапостолами, — ми не визнаємо, бо вони порушують єдність

Церкви Божої, єдність стада, про яке Спаситель говорив: «І буде одне стадо і один Пастир» (Ін. 10, 16).

Сектантські вожаки, які тепер майже щотижня вигадують нову релігію, розганяють це стадо, тому в ньому вже нема єдності, а неслухняні вівці виходять з-під опіки Пастиреначальника і стають здобиччю вовків.

Господь не раз у Своєму святому Євангелії попереджав, що настануть лихі часи для Церкви. Він казав: «Бережіться, щоб хто не спокусив вас, бо багато хто прийде під іменем Моїм, і казатиме: «Я — Христос», — і багатьох спокусять» (Мф. 24, 4). «Тоді, якщо хтось скаже вам: ось, тут Христос (у Лютера чи в Кальвіна), або там (у Пашкова, Міллера чи Муна), не йміть віри: бо встануть лжехристи і лжепророки і покажуть великі знамення та чудеса, щоб звабити, якщо можливо, навіть і обраних» (Мф. 24, 23–25).

Про це саме писав і апостол Павло до єфеських єпископів: «Я знаю, що після мого відходу прийдуть до вас люті вовки, які не щадитимуть стада; та і з вас самих повстануть люди, котрі говоритимуть неправдиво, аби повести за собою учнів» (Діян. 20, 28–30).

Відчуваючи духом, що в наш 20-й безбожний, хаотичний вік замість однієї Церкви існуватиме аж 3500, цей апостол пише: «Благаю вас, браття, остерігайтесь тих, хто чинить розбрат та спокуси всупереч вченню, якому ви навчилися, і ухиляйтесь від них» (Рим. 16, 17–18). Те саме застереження ми читаємо і в апостола Петра. Він пише: «Були і лжепророки серед людей, як і у вас будуть лжевчителі, котрі внесуть згубні ересі і, відрікшись від Владики, Котрий відкупив, накликають на себе скору погибель. І багато наслідують їхню розпусту і заради них дорога істини буде в ганьбі» (2 Пет. 2, 1–3). «Ви, улюблені, — каже апостол Іуда, — пам'ятайте проречене Апостолами Господа нашого Ісуса Христа. Вони говорили вам, що в останній час з'являться ганьбителі, що діють за своїми нечестивими похотями. Це люди, котрі відділяють себе (від єдності віри), душевні і не мають духа» (Іуд. 1, 17–19).

Деякі сектанти і самі відчувають, що в них щось не так. Вони бачать, що розбита єдність між християнами, про яку весь час говорив і до якої закликав Христос; що нема вже єдиного Христового стада, що вівці розбіглися в усі боки і вже не слухаються Пастиря свого. Та щоб якось виправдатися, сектанти кажуть часто таке: «Адже до Бога можна йти різними дорогами. Не обов'язково всім йти однією».

Це було б так, якби було багато богів. Але до Одного Бога веде лише одна дорога. Тому Христос і сказав: «Я є Путь» (Ін. 14, 6) — одна путь, бо одна істина, а не багато їх. Різними дорогами можна прийти до визнання Бога як Творця Всесвіту. Але замало визнавати існування Бога як Вищого Розуму і не заперечувати Його присутності у світі для того, щоб бути спасеним. Для викуплення роду людського Бог послав Сина Свого Єдинородного. Ісус Христос — це та єдина дорога для спасіння душі людської, смисл і значення якої розкриває у своєму вченні свята Христова Церква. Отже — Один Христос, одна Церква, одна дорога до спасіння.

Багато доріг пропонують ті, розбещеність котрих вимагає від них обґрунтованого скасування обмежень, зумовлених виконанням Заповідей Божих і прагненням виправдати свій відхід від «вузького шляху», що його пропонує людині Христова Церква.

Один протестантський пастор сказав мені, що всі релігії — це Божі квіти. І як квіти всі приємні та милі, так приємні й милі для Бога всі релігії, хоч вони й різні за своїми барвами та структурою. Я тоді на це сказав: «А «Біле Братство», в якому одна жінка себе оголосила водночас Христом і Богородицею, — це теж квітка? А секти, які не вірять у Христа, в Трійцю, в рай і пекло, — вони теж квіти?» Пастор, подумавши, відповів: «Мабуть, не кожному квітку можна ставити на стіл».

Отже, секти — це не квіти і не путі, а лише руйнівна робота сатани.

Секти — це не нове явище. Вони були і за часів святих апостолів. Якби вони, ці секти, були квітами та дорогами до Бога, то апостоли не виступали б проти них. Апостол Павло пише до Тимофія про єретиків Гіменея та Олександра, які, відкинувши «добру совість...», зазнали загибелі корабля у вірі і котрих апостол «передав сатані, щоб вони навчилися не

богохульствувати» (1 Тим. 1, 20). І вдруге він пише Тимофію: «А непотрібної балаканини уникай, бо вони ще більший будуть мати успіх у беззаконні, і слово їхнє, як рак, буде розповсюджуватись. Такими є Гіменей і Філіт, котрі відступили від істини, кажучи, що воскресіння вже було, і руйнують у декого віру» (2 Тим. 2, 16–18).

Пергамській Церкві Господь устами Іоанна Богослова каже: «Але маю трохи проти тебе, тому що є в тебе там ті, які дотримуються вчення Валаама..., і в тебе є ті, які держаться вчення николаїтів, котре Я ненавиджу» (Одкр. 2, 14–15).

На зміну цим єретикам прийшли інші: маркіоніти, які відкидали Біблію; гностики, які змішували християнство з язичництвом; аріани, що не визнавали Христа Господом; несторіани, монофізити, монофеліти та інші, з котрими боролась Церква, щоб зберегти і донести до нас чистоту християнського вчення.

Те, що робили древні єретики, засуджені Богом вустами апостолів, тепер чинять сучасні. Вони, відірвавшись від Апостольської Церкви, будують свої власні, за своїм уподобанням. У журналі «Баптист» у 1911 році вони писали: «Ми відійшли від усіх інших християнських громад і заснували свою церкву... і увесь складний механізм баптистського життя». У цьому самому журналі голова всіх баптистів Джон Кліфорд цілком відверто говорить про свою саморобну церкву. Він пише: «У нашій новій формі, як баптисти, ми існуємо з 1611 року».

Отже, баптисти самі зізнаються, що вони існують не з 33-го року, не від часів Христа, а з 1611, і, таким чином, не можуть називатися Христовою Церквою, а лише самочинною, баптистською.

* * *

Сектанти інколи, бажаючи виправдатися, кажуть, що для спасіння не конче потрібно бути членом Православної Церкви, бо Христос сказав: «Де двоє або троє зібрані в ім'я Моє, там Я серед них» (Мф. 18, 20).

Сектантам слід знати, що Церкву складають не двоє–троє віруючих, має бути Повнота Церкви — набагато більше. Окрім цього необхідно, щоб віруючі були справжніми християнами. Бо коли один з них буде гностиком, другий — аріанином, третій — з «Білого Братства», то можна бути певному, що Христа серед них не буде.

У святому Євангелії говориться ще й таке: «Якщо згрішить проти тебе брат твій, піди і викрий його між тобою і ним одним... якщо не послухає, візьми з собою ще одного або двох, щоб устами двох або трьох свідків підтвердилось кожне слово. Якщо ж не послухає їх, скажи Церкві» (Мф. 18, 15–20). Ясно, що Церква Христова більша, ніж дві або три людини, і сектанти, які думають по-іншому, помиляються.

Деякі сектанти твердять, що для спасіння досить бути хорошою, порядною людиною, навіть поза Церквою. Проте, із книги Діян ми знаємо, що Корнилій сотник був «благочестивим, і богобоязливим з усім домом своїм, він творив багато милостині народові й завжди молився Богу» (Діян. 10, 2). Одного разу Господь сказав йому через Ангела Свого: «Молитви твої і милостині твої прийшли на пам'ять перед Богом. Отже, ...поклич Симона, званого Петром, ...він скаже тобі слова, якими спасешся ти і весь дім твій» (Діян. 10, 4–6). Петро прийшов до Корнилія, навчив його, як має вірити, охрестив його самого і всіх домашніх його і, таким чином, приєднав їх усіх до Святої Церкви.

Це є свідченням того, що поза Церквою нема спасіння. Тому і змилювався над Корнилієм Господь, зробивши його членом Церкви.

Вище ми вже говорили, що Христос створив одну Церкву, а не 3500. Він є Главою саме цієї древньої Церкви, а не багатьох інших. Отже, сама логіка нам підказує, що спасуться лише ті, хто перебуває разом з Тим, Хто головує, Хто очолює цю древню Церкву. Не може розраховувати на вічне спасіння той, хто не разом з Христовою Церквою, не з її Главою, хто проти Христа, хто відкидає Його Церкву.

Сам Христос про це говорив у таких словах: «Я є лоза, а ви — гілки. Хто перебуває в Мені, і Я в ньому, той приносить багато плоду, бо без Мене не можете робити нічого» (Ін. 15,

4–5). Якщо ти будеш гілкою на живому дереві, тобто будеш у Церкві, ти живитимешся соками від цього дерева, тобто Христа. Якщо ти не в Церкві — ти не з Христом, ти та гілка, яка відламалась від свого дерева, і кінець тобі — погибель. Без Христа ти зеленіти не можеш.

Христос Церкву Свою порівнює зі стадом овець, у якого пастух — Сам Спаситель (Ін. 10, 1–16). Якщо хтось не в стаді, себто не в Церкві, той не має права називати себе вівцею Христовою, і Христос — не Пастир такому.

* * *

Часом з уст сектантів можна почути таке: «Ми повірили в Христа і ми вже спасенні». При цьому вони посилаються на слова Христа: «Істинно, істинно говорю вам: хто вірує в Мене, той має життя вічне» (Ін. 6, 47). Люблять сектанти звертатися ще й до апостола Павла, котрий пише: «Благодаттю ви спасені через віру, і це не від вас, це — Божий дар: не через діла, щоб ніхто не хвалився» (Єф. 2, 8).

З цього виходить, що сектанти мають надію спастися тільки через саму віру. Та чи ж може нас тільки віра спасти? Ніяк! Бо той же апостол писав і таке: «Якщо я маю... віру, так, що й гори можу переставляти, а любові не маю, то я — ніщо» (1 Кор. 13, 2). Щось не видно, щоб хтось із сектантів «переставляв гори». А це означає, що самої віри для людини недостатньо. А якщо в них ще й любові та діл добрих буде мало, то вони, за словами апостола Павла, — «ніщо».

Апостол Яків з приводу цього каже: «І біси вірять і тремтять» (Як. 2, 19). Іншим разом він пише: «Віра, якщо не має діл, мертва сама по собі» (Як. 2, 17).

Та це тільки слова, а на ділі й сектанти в житті прагнуть творити добро. Вони кажуть: «Ми так живемо, щоб не грішити. Ми не палимо і не п'ємо вина». А що це є, як не добрі діла? Тож на віру свою вони не сподіваються, коли чинять таке?..

Стосовно ж того, що вони не п'ють вина, то це більше гординя, ніж чеснота. Адже відомо, що першим чудом Христа було перетворення води на вино під час весілля в містечку Кані. Якби вживання вина було гріховною справою, то Христос не робив би цього чуда. За сектантським ученням виходить, що Христом тут люди були підштовхнуті до гріха. Та це не так: гріх — не вино, а пияцтво. Споживав вино і Христос. Це видно ось із чого. У євреїв була традиція: на Пасху за святковим столом вони їли агнця і з чаші кожен з них обов'язково пив вино. Ісус, Який жив серед цього народу, не міг цуратися їхнього звичаю.

Сектанти в рот не беруть вина і вважають це особливою своєю заслугою. У даному випадку вони себе ставлять вище від Самого Христа, хочуть бути святішими Святого Бога. Вони навіть не розуміють того, що чеснота їхня копійчана, а гріх оцінюється в десять тисяч талантів. Ставити себе вище від Христа — значить непомірно гордитися. А гордість — то є один із смертних гріхів. Це Люцифер колись захотів бути вищим за Бога. Він не хотів на небі бути другим, а прагнув стати першим, через що лишився Божої ласки, благодаті й перетворився на злого духа, на сатану. Він став першим,... але в пеклі.

Сектанти, що так хваляться своїм знанням Святого Письма, чомусь забули про Послання апостола Павла до Тимофія, де він своєму учневі радить: «Надалі пий не саму воду, а вживай трохи і вина, ради шлунку твого та частих недугів твоїх» (1 Тим. 5, 23).

Великий подвижник, молитвеник і постник Іоанн Ліствичник заради смирення їв інколи трохи м'яса і пив трохи вина, щоб потім докоряти собі й таким чином убивати в собі сатанинську гордість.

Гординя, самовихваляння та занесення себе в списки святих і безгрішних — ось найтяжчі гріхи, які ведуть людину до пекла, до начальника й основоположника гордошів — сатани. Жаль, що цього не хочуть визнавати сектанти. Людину спасає не гордість «праведного» фарисея, а смирення митаря.

Святий апостол Іоанн пише: «Коли кажемо, що гріха не маємо, то обманюємо себе, і істини немає в нас» (1 Ін. 1, 8). Те саме читаємо і в апостола Якова: «Всі ми багато грішимо» (Як. 3, 2). Апостол Павло пише: «Бог вірний, а всяка людина неправдива» (Рим. 3, 4). Цей же

апостол у Посланні до римлян пише: «Бо не розумію, що роблю; тому що не те роблю, що хочу, а що ненавиджу, те роблю, ...і тому вже не я роблю це, а гріх, який живе в мені» (Рим. 7, 15–17). Як бачимо, апостол Павло боровся з гріхом, із спокусою і не казав про себе: «Я святий, я безгрішний», ...не кажуть цього й інші апостоли. Не чинять вони цього через своє смирення. А от сектанти про себе так говорять. Вони кажуть, що Христос їх відкупив Кров'ю Своєю, що вони «одержали виправдання даром, за Його благодаттю» (Рим. 3, 24) і тому вже є святими.

То правда, що ми, все людство, до приходу Христа були в полоні в сатани, у «князя світу цього» (Ін. 16, 11). Христос дав за нас великий викуп — пролив Кров Свою, і ми стали вільними. Але спитаймо себе: хіба грішать тільки ті, що в полоні, а вільні чи не грішать?.. Христос нас освятив, але святими не зробив; Він нас спас від гріха, але безгрішними нас не зробив... Це все треба заробити своєю наполегливою працею, подвигом усього життя.

У книзі Діянь мовиться: «Багатьма скорботами належить нам увійти в Царство Боже» (Діян. 14, 22). Апостол Павло про себе пише: «Сам подвигаюсь завжди мати непорочну совість перед Богом і людьми» (Діян. 24, 16). Своєму учневі Тимофію він говорив: «Якщо хтось і подвизається, але незаконно буде подвизатися, то не буде увінчаний» (2 Тим. 2, 5), себто не матиме від Бога нагороди. Цікаво, що апостол Павло, який Богу вже прослужив 14 літ, не називає себе святим, не покладається лише на свою віру, а старається подвизатися, щоб мати чисту совість.

А сектанти твердять, що все це зайве, що вони святі й добре знають, що їхнє місце в Царстві Небесному, деякі з них говорять «у Царстві Божому». Чи не схожа така впевненість на релігійне нахабство? Треба завжди пам'ятати, що «гордим противиться Бог».

Однієї віри для спасіння своєї душі мало. Згадаймо: гітлерівці теж вірили. У них на пряжках було написано: «З нами Бог». На американських доларах стоїть: «У Бога ми віримо». Та й диявол теж вірить і Христа називає «Сино́м Божим» (Мф. 8, 29). Чи спасає така віра? Спаситель про це чітко сказав: «Не кожен, хто говорить Мені: «Господи! Господи!» — увійде в Царство Небесне, а той, хто виконує волю Отця Мого Небесного» (Мф. 7, 21).

«Ніяке пророцтво в Святому Письмі не залежить від власного вирішення» (2 Пет. 1, 20)

За вченням Мартина Лютера, кожна людина має в собі Духа Святого. Завдяки цій обставині кожен християнин, нехтуючи Святою Церквою, може Біблію тлумачити так, як йому заманеться, ...як йому відкриє «дух».

Послідовники Карлштадта говорили, що їм «Бог сказав убивати та грабувати всіх злих та нечестивих людей». Іоанн Лейденський (один з провідників перших баптистів) під дією того ж «духа» оголосив себе королем Сіона, оженився водночас на одинадцяти жінках, а потім, під впливом того ж «духа», усіх їх убив.

Ідея самостійного тлумачення Святого Письма не пішла людям на користь. Апостол Петро, передбачаючи це, нас попереджав: «Улюблені, бережіться, щоб не спокуситися вам оманаю помилок беззаконників і не відпасти від свого утвердження» (2 Пет. 3, 17); до цього він ще додає: «Ніяке пророцтво в Святому Письмі не залежить від власного вирішення» (2 Пет. 1, 20).

Застерігав християн з приводу цього й апостол Павло, кажучи: «Боюся, щоб як змії хитрощами своїми обманув Єву, так і ваш розум щоб не пошкодився, відійшовши від простоти Христової. І якби хтось, прийшовши, почав проповідувати вам іншого Ісуса, Котрого ми не проповідували, ...то щоб ви були дуже обережними в цьому випадку» (2 Кор. 11, 3–4). Далі апостол пояснює, чому ми повинні бути такими. Він пише, що «Лжеапостоли, лукаві працівники, набирають вигляду апостолів Христових. І це не дивно, тому що сам

сатана набирає вигляду світлого Ангела. А тому невелика річ, коли й слуги його набирають вигляду служителів правди. Але кінець їх буде по ділах їхніх» (2 Кор. 11, 13–15).

Церковна ієрархія

Із Святого Письма ми бачимо, що Христос, заснувавши Свою Церкву, не покинув її напризволяще, а поставив біля неї охоронців, служителів правди — святих апостолів.

Євангеліст Марк пише, що Господь «покликав до Себе, кого хотів, і прийшли до Нього. І обрав з них дванадцять, щоб з Ним були, і щоб посилати їх на проповідь, і щоб мали владу зціляти від різних хвороб та виганяти бісів» (Мк. 3, 13–15).

Деякі інославні, сектанти твердять, що Церквою можуть керувати всі віруючі. У журналі «Баптист» за 1911 рік мовиться: «Члени Церкви не повинні ділитися на духовних і мирян... Усі християни є священиками... Право тлумачити Святе Письмо належить кожному члену Церкви...» Фальш такого твердження очевидна. Адже Христос не всіх віруючих у Нього посилав на проповідь, не всім велів хрестити, вчити, висвячувати, відпускати гріхи і здійснювати Таїнство святого Причастя, а тільки тим, кого Він вибрав, себто апостолам.

Для прикладу візьмемо висвячення на священика. Апостол Павло Тимофію радить: «Руки ні на кого не покладай з поспіхом і не робися співучасником у чужих гріхах» (1 Тим. 5, 22). Сам Тимофій був зведений у сан єпископа «з покладанням рук священства», себто єпископів (1 Тим. 4, 14).

З книги Діянь видно, що висвячення здійснювали тільки апостоли. Тут сказано: «Рукоположивши їм пресвітерів для кожної Церкви, вони помолилися з постом, і передали Господу, в Котрого повірили» (Діян. 14, 23).

Апостол Павло пише до Тимофія: «Нагадую тобі: зігривай дар Божий, який у тобі через покладання рук моїх» (2 Тим. 1, 6).

Священство

За апостольських часів було три ступені священства: єпископство, пресвітерство і дияконство. Про єпископів і дияконів говориться в Посланні апостола Павла до Тимофія, у 3-й главі; про пресвітерів, себто ієреїв або священиків, розповідається в книзі Діянь, у 14-й главі та в Посланні до Тита, у 1-й главі, де апостол Павло велить Титу по всіх містах поставити пресвітерів. Не каже апостол Прискілли та Акілі (Рим. 16, 3) — мирянам ставити пресвітерів, а каже своїм учням — Титу і Тимофію.

Сектанти порушили це апостольське правило: вони своїх «пресвітерів» вибирають, як вибирають директорів або голів колгоспу — за допомогою простого голосування. Після такого голосування вони кажуть: «О, це наш пресвітер!» Але ж апостоли так не чинили. Такого ніде не написано в Святому Письмі. А сектанти кажуть, що вони живуть тільки по ньому і називають себе «євангелістами».

У журналі «Баптист» за 1912 рік писалося: «Пресвітери повинні завжди обиратися не інакше, як тільки громадою в присутності апостолів...» Хто ж цих «апостолів» висвячував? Очевидно, їхні попередники. А попередників хто? Їхні попередники. Так ми дійдемо до Джона Смітта, Фоми Мюнцера або Миколи Шторка, які були засновниками баптизму. А хто ж цих трьох зводив у сан? Вони — самі себе. А де, куди поділось апостольське благодатне спадкоємство?.. Його нема! Сектанти висвячують своїх «пресвітерів» не за законами апостольськими, не за Святим Письмом, а самочинно. Та хоч би все село поклало свої руки на обраного кандидата у пресвітери, він від цього не одержить ієрейської благодаті, бо чого не мають миряни, того вони не можуть дати і комусь іншому.

Це рівнозначно тому, якби швець кравцю присвоїв звання генерала. Чи був би такий «генерал» генералом? Звичайно, ні! Цей чин можуть дати лише компетентні військові органи.

Часом сектанти говорять, що перші єрусалимські християни, які були мирянами, самі собі ставили дияконів. Але це не відповідає дійсності. Там, у Діяннях, говориться по-іншому. Апостоли звеліли єрусалимським християнам вибрати «з-поміж себе сім мужів доброї слави, сповнених Святого Духа і мудрості; їх поставимо на цю службу» (підкуватися про столи). Коли ж християни вибрали сімох, то апостоли, «помолившись, поклали на них руки» (Діян. 6, 2–6).

Не маючи своєї законної ієрархії священства, сектанти хочуть, щоб його не було і в Православ'ї. Журнал «Баптист» за 1911 рік у 46-му номері про це відверто каже: «Наш основний принцип — до кореня знищити попівство й обрядність... Доти, поки на землі існує вчення про передачу благодаті через людей, наша місія залишається не доведеною до кінця».

Більш ясно не скажеш! Місія брутально проста: вигнати з землі Божу благодать, яка, між іншим, дуже заважає сатані. Сектантські «пресвітери» є такими ж самочинними, як і древні біблійські Корей, Дафан і Авірон, під котрими провалилася земля і поглинула їх. Невже й сектанти цього собі бажають?..

Спаситель стаду Своему поставив пастирів. Священство в його трьох ступенях — це не просто якийсь формалізм, це та духовна структура, без якої нема Церкви, немає благодатного життя і самого спасіння теж нема.

Спаситель через Своїх учнів духовним особам дав право відпускати людям гріхи, щоб вони, після покаяння, на праведний Суд Божий йшли очищеними, прощеними. Звертаючись до апостолів, а через них і до їхніх спадкоємців, Христос сказав: «Істинно говорю вам: що ви зв'яжете на землі, те буде зв'язане на небі, і що ви розв'яжете на землі, те буде розв'язане на небі» (Мф. 18, 18).

Іншим разом, після Свого Воскресіння з мертвих, Господь, з'явившись апостолам, дихнув і сказав: «Прийміть Духа Святого. Кому відпустите гріхи, тому будуть прощені, а на кому залишите, зостануться» (Ін. 20, 22).

Чи виконують сектанти цю Господню заповідь? Ні, не виконують. Хто їм відпускає їхні гріхи? Ніхто. Вони так і помирають з гріхами, без покаяння, на радість сатані.

Правда, сектанти кажуть, що вони святі, що вони не грішать, тому і спокутувати їм нема чого. А баптист Карлштадт, який велів убивати та грабувати «усіх злих», теж є святим? А Іоанн Лейденський, що оженився на одинадцяти жінках і всіх їх убив? Він теж був безгрішним? Виходить, що Христос даремно давав заповідь апостолам, давав їм ці права. Та чи може справжній християнин без жаху про таке думати?!.

Усе це відбувається тому, що сектанти дуже вільно поводять себе щодо Святого Письма. Вони крутять ним, як кому заманеться, як кому на вухо нашепче «дух». Апостол Павло ось що пише з приводу цього: «Хто благовістує вам не те, що ви прийняли (благовістя Христове), тому хай буде анафема» (Гал. 1, 6).

Трактування слів: Учитель, отець

Трапляється, що сектанти цитують слова Спасителя: «Ви не називайтесь учителями, бо у вас один Учитель — Христос» (Мф. 23, 8). Сектанти проти слова «вчитель» і за це докоряють православним. Але Сам Христос каже апостолам: «Йдіть, навчайте всі народи» (Мф. 28, 19). Коли апостоли послані вчити, то вони — вчителі. По-іншому їх як назвати? І апостол Павло пише, що «Бог деяких поставив у Церкві... вчителями» (1 Кор. 12, 28). І далі запитує: «А чи всі вчителі?» (1 Кор. 12, 30). Про що говорять ці фрази? Христос нас попереджає, щоб ми не були фантазерами, щоб не вчили людей тому, що самі вигадали, як це роблять, наприклад, сектанти. Православні проповідники не є вчителями в буквальному розумінні. Вони вчать

того, чого навчив їх Христос. Вони людям лише передають слова Господні — слова Його, а не свої.

«Не називайтесь наставниками, бо один у вас Наставник — Христос» (Мф. 23, 10). Православний священник виступає як посередник між Богом і людьми, він людям передає Христові настанови і заповіді, а не свої. Тут справа в тім, що сектанти не заглиблюються в справжній зміст Божого Слова, вириваючи з Біблії окремі цитати на ствердження свого трактування. Коли Христос каже, щоб ми нікого не називали учителями та наставниками, то тут треба мати на увазі тих учителів та наставників, котрі претендують на всеосяжність, хочуть бути вселюдськими вчителями і бути носіями абсолютної істини. Та насправді всі вчені, філософи є лише шукачами істини, а не монополістами на неї. Тільки Один Христос про Себе міг сказати: «Я є Істина» (Ін. 14, 6).

З недавнього минулого ми знаємо, що вчення Леніна називали безсмертним і абсолютним, критикувати його було заборонено. От Христос і виступав проти таких учителів та наставників, бо після їхньої науки на землі потім дуже багато проливається крові.

З того ж недалекого минулого ми знаємо, що Сталіна величали «отцем народів». Це — теж претензія на абсолют.

Та особливо сектанти не люблять слова «отець». Вони з великим задоволенням наводять слова Христа: «Отцем собі не називайте нікого на землі, бо один у вас Отець, Котрий на небесах» (Мф. 23, 9). Сердяться сектанти, коли чують, як православні називають своїх священників «отець Іоанн, отець Петро, отець Стефан» і так далі.

Колись до мене прийшов сектантський проповідник і сказав:

— Я Вас не буду називати «отцем», я називатиму Вас «братом», бо гріх називати «отцем». Христос забороняє таке чинити.

— Добре, гаразд, — сказав я йому. — Називайте мене братом. А батька свого рідного Ви як називаєте, теж «братом» чи таки отцем?

Проповідник не знайшов відповіді.

У Христа ми не знаходимо заперечення і проти духовних отців. Звернімось до Біблії: «Діти мої, це пишу вам», — говориться в Посланні Іоанна Богослова (1 Ін. 2, 1). Іоаннові вторує і апостол Павло, коли пише галатам: «Діти мої!» (Гал. 4, 19). Якщо галатів апостол Павло називає своїми духовними дітьми, то це означає, що він їм не брат і не дядько, а духовний отець, який їх «у муках родив». У іншому місці цей же апостол пише: «У вас не багато отців: я родив вас у Христі благовістям» (1 Кор. 4, 15). Чи посміє хтось сказати, що апостоли не знали Євангелія або що вони порушили заповідь Господню, називаючи себе духовними отцями?

А як нам читати п'яту заповідь Мойсея, яку йому Бог дав на Сінаї? Адже сказано: «Шануй отця свого і матір свою». Чи можемо ми тут слово «отець» замінити словом «брат»? У Біблії говориться, що Бог одного разу, звертаючись до праведного Авраама, сказав: «Ти будеш отцем багатьох народів» (Бут. 17, 4). Ісав, звертаючись до Ісаака, каже: «Отче мій, благослови мене» (Бут. 27, 34); Іосиф праведний під час перебування в Єгипті питає синів Якова, що прибули туди, чи «живий ще отець ваш?» (Бут. 43, 7). Одного разу Господь говорить: «Якове, Якове... Я Бог отця твого» (Бут. 46, 3). Мойсею Бог наказує таке: «Скажи синам Ізраїля: Господь, Бог отців ваших... послав мене до вас» (Вих. 3, 13). Пророк Захарія пише: «Прогнівався Господь на отців ваших» (Зах. 1, 2). Взагалі, у Старому Завіті слово «отець» зустрічається сотні й сотні разів, отже, воно не є гріховним. Та й у Новому Завіті ми бачимо те саме. Згадайте притчу про блудного сина, коли він каже: «Отче, дай мені належну частину маєтку» (Лк. 15, 12). Тут слово «отець» вживає Сам Ісус Христос, а не хтось інший. Говорячи про кінець світу, Христос каже: «І повстане отець на сина, а син на отця» (Лк. 12, 53). Самарянка питає в Ісуса: «Невже Ти більший отця нашого Якова?» (Ін. 4, 12). Іоанн Богослов у своєму Посланні каже: «Пишу вам, отці, бо ви пізнали Суцього від початку» (1 Ін. 2, 13). Ще можна було б навести безліч прикладів уживання слова «отець» у Новому Завіті, та думаю, що досить і цього.

Сектанти обманюють себе і людей, коли велять нікого на землі не називати отцем. Вони не знають змісту Христових слів. Учитель, наставник, отець єврейською звучить — «раввін» (Ін. 1, 38). «Раввіни» — це саме ті люди, які любили величатися, любили головувати на різних зібраннях, хвалилися своєю праведністю і святістю, які любили, щоб їх звали «учителю, учителю» (Мф, 23, 7), які весь час переслідували Спасителя, завдаючи Йому різних образ, поки аж не розп'яли Його. Ось проти таких наставників, учителів, отців і виступав Христос.

Піст

Усі секти шалено виступають проти християнського посту. При цьому для свого виправдання вони посилаються на слова Спасителя: «Не те, що входить в уста, людину сквернить, а те, що виходить із уст, те людину сквернить» (Мф. 15, 11). Улюбленим текстом сектантів є також слова апостола Павла до коринф'ян: «Їжа не наближає нас до Бога: бо, чи ми їмо — нічого не здобуваємо, чи не їмо — нічого не втрачаємо» (1 Кор. 8, 8).

Наведені слова Христа й апостола спрямовані не проти посту як такого, а проти лжепосту фарисейських законників, проти чванства і всього показного. Не знаходимо ми в Біблії заборони чи заперечення посту Христом або апостолами. Ось приклади: пішов Мойсей на гору Сінай для одержання скрижалей і «пробув там, — говорить Старий Завіт, — Мойсей у Господа сорок днів і сорок ночей; і хліба не їв, і води не пив» (Вих. 34, 28); «тоді всі сини Ізраїлеві і весь народ... сидючи там, плакали перед Господом і постили у той день до вечора» (Суд. 20, 26), — розповідається в книзі Суддів. У 1-й книзі Царств записано: «І взяли кістки їх (царя Саула і сина його) і поховали... і постили сім днів» (31, 13). У 3-й книзі Царств (19, 8) про пророка Іллу розповідається, що він, йдучи до гори Хорів, сорок днів і сорок ночей постив. Есфір говорила іудеям: «Постіться ради мене і не їжте, і не пийте три дні ні вдень, ні вночі, і я зі служницями моїми також буду постити» (Есф. 4, 16). Святий пророк Давид каже: «Виснажував я постом душу мою» (Пс. 34, 13) і ще «Коліна мої знемогли від посту» (Пс. 108, 24). Постили також ніневитяни, щоб Господь їх помилував (Іон. 3, 5).

У Новому Завіті ми бачимо те ж саме: перед тим, як вийти на всесвітню проповідь, Христос постив сорок днів і ночей. А дияволу, який Його спокушав, Він сказав: «Не хлібом єдиним житиме людина, а кожним словом, що виходить з уст Божих» (Мф. 4, 4). Постився й Іоанн Хреститель (Мф. 3, 4), і Спаситель про нього сказав: «Прийшов Іоанн, не їсть і не п'є» (Мф. 11, 18). Він не їв і не пив, і Христос не засудив його за це, а звеличив. Про святих апостолів у Діяннях сказано: «Коли вони служили Господу і постили, Святий Дух сказав: відділіть Мені Варнаву і Савла для діла, на яке Я покликав їх. Тоді вони, попостившись і помолившись та поклавши на них руки, відпустили їх» (Діян. 13, 2–3). Свята Анна пророчиця, вдова, що мала 84 роки, не відходила від храму, «постом і молитвою служила Богу день і ніч» (Лк. 2, 36). Апостол Павло після свого чудесного навернення до Христа три дні не їв і не пив (Діян. 9, 9).

Навіть з наведених вище прикладів бачимо, що посилення сектантів на текст «не те, що входить в уста, оскверняє людину» (Мф. 15, 11) не витримує критики. Їхні твердження є надуманими і фальшивими.

Хрещення

Тепер перейдемо до Таїнства Хрещення. Через Хрещення людина з'єднується з Христом і тому Хрещення можна назвати дверима до раю. Без цього Таїнства нема спасіння. «Якщо хтось, — говорив Спаситель, — не родиться від води і Духа, не зможе увійти в Царство Боже» (Ін. 3, 5). Після Свого Воскресіння Христос сказав апостолам, а через них і їхнім

спадкоємцям такі слова: «Йдіть, навчайте всі народи, хрестячи їх в ім'я Отця і Сина і Святого Духа» (Мф. 28, 19).

Що треба для Хрещення? Передусім потрібна віра в Бога, в нашого Спасителя. Христос з приводу цього сказав: «Хто буде вірити й охреститься, спасений буде» (Мк. 16, 16). Филип євнуху говорив: «Якщо віриш від усього серця, то можеш хреститися» (Діян. 8, 37). Те ж саме сказав і апостол Павло тюремному сторожеві: «Віруй в Господа Ісуса Христа, і спасешся ти і весь дім твій» (Діян. 16, 31).

Не лише віра, а й покаєння потрібне для Хрещення: «Покайтеся, — закликав апостол Петро, — і нехай охреститься кожен із вас в ім'я Ісуса Христа на відпущення гріхів» (Діян. 2, 38). Апостол Ананія ново наверненому Савлу говорив: «Встань, охрестись і обмиє гріхи твої, прикликавши ім'я Ісуса Христа» (Діян. 22, 16). «Ви, — пише апостол Павло коринфським християнам, — омились, освятились і виправдались» (1 Кор. 6, 11).

Сектанти не по-євангельському ставляться до Хрещення. Наприклад, баптисти і адвентисти Хрещення вважають простим, безблагодатним обрядом; пашковці Хрещення не визнають обов'язковим, толстовці та молокани зовсім його відкидають, а скопці замінюють його оскопленням. Але з Євангелія ми бачимо, що Хрещення є обов'язковим, без нього не можна увійти до Царства Божого. Хрещення не є і простим обрядом, бо в такому разі ми не могли б, як говорить святий Павло, «омитися, освятитися і виправдатися».

Те хрещення, яке запровадили в себе сектанти, не можна визнати дійсним, бо воно виконується некомпетентними особами, не уповноваженими для цієї святої справи. Це видно ось із чого. Христос апостолам велить «навчати всі народи і хрестити їх» (Мф. 28, 19), але не каже робити це мирянам. Апостоли, висвятивши єпископів та пресвітерів, дали і їм це право. Тільки один випадок є, коли це Таїнство здійснив диякон Филип (Діян. 8, 37), але жодного разу не згадується, щоб миряни хрестили мирян. Таке Хрещення є самочинним, безблагодатним, недійсним і тому не спасенним.

Сектантські, так звані, «пресвітери», хоч би тисячі разів купали в річці своїх віруючих та послідовників, останні охрещеними від цього не стануть, а як були язичниками, так ними і залишаться. А православні, котрі в секту переходять, там, у сектантській воді, змивають з себе законне Хрещення, стають Іудами, які зрадили Христову Церкву, Христа.

Як відомо, сектанти не хрестять своїх дітей, посилаючись на слова Ісуса Христа, Котрий апостолам сказав: «Йдіть, навчайте всі народи, хрестячи їх в ім'я Отця і Сина і Святого Духа» (Мф. 28, 19). Христос велить навчити, а потім уже хрестити. Та оскільки дітей не можна навчити, то їх не можна і хрестити, говорять сектанти. Чи ж відповідає те, що кажуть стосовно цього сектанти, євангельській дійсності? Христос усіх кличе до Себе в Царство Небесне: усі люди — і немовлята, і дорослі — є Його дітьми, котрим Спаситель говорить про необхідність Хрещення.

Діти нехрещені, які «не родились від води і Духа», не можуть наслідувати Боже Царство, бо вони не є християнами, а язичників, ні малих, ні великих, у раю не буде. І якщо сектанти в цьому сумніваються, то нехай доведуть на підставі Святого Письма, що язичники будуть у раю. Коли б Христос сказав: дорослих навчайте і хрестіть, а дітей не треба хрестити, бо вони і так святі, і тому будуть у раю, — сектанти в такому разі мали б рацію. Але Святе Письмо говорить, що всі охрещені, які живуть побожно, наслідують життя райське, а всі нехрещені туди не попадуть, у тому числі й діти.

Дітей хрестили завжди, хрестили по вірі їхніх батьків, хрестили з тією надією, що батьки потім навчать своїх дітей, як треба вірити.

Діонісій Ареопатит, учень святого апостола Павла, у своїх творах свідчить, що «блаженний апостол Павло хрестив не лише дорослих, а й дітей також». У Діяннях сказано, що тюремний сторож запросив до своєї оселі Павла та його учня Силу «і охрестився негайно він сам і всі домашні його» (Діян. 16, 33). У цій же книзі сказано, що «Крисп, старійшина синагоги, увірував у Господа з усім домом своїм» (18, 8), і всі прийняли Хрещення. Ангел благочестивому сотнику Корнилію велить покликати до себе апостола Петра, охреститися, і тоді, каже, «спасешся ти і весь дім твій» (Діян. 11, 14). Тут же розповідається про Лідію з

міста Фіатіра, яка охрестилась сама і «всі домашні її» (Діян. 16, 15). Євангеліст Марк про Христа говорить: «Приносили до Нього дітей, щоб Він доторкнувся до них, а учні не допускали тих, що приносили. Побачивши це, Ісус обурився і сказав їм: дозвольте дітям приходити до Мене і не забороняйте їм» (Мк. 10, 13–15). А сектанти дітей до Христа не допускають, бо не хрестять, а нехрещені діти — це не Його діти.

Практика хрещення дітей древня, апостольська. Відомо з історії, що християни, ховаючись від язичників, на молитву збиралися в римських катакомбах. Там же в печерах вони ховали і своїх померлих — мучеників, святителів, себто єпископів, дітей. На могилах вони, за своїм звичаєм, клали надгробок, плиту, де було зазначено, хто під нею похований. На цих плитах ми читаємо ось такі написи: «Тут з миром лежить Филип, дитина віруюча», ще: «Аврелій Мелітус, дитина-християнин, віруючий». На одній з плит стоїть напис, у якому мовиться, що тут поховано двох братів. Один з них «віруючий», себто хрещений, а другий — «неофіт», тобто віруючий, але ще не охрещений.

Сектанти твердять, що дітей не треба хрестити, бо вони ще несвідомі цього Таїнства і тому не вступають у союз з Богом. Але послухаємо, що з приводу цього каже Бог. А Він Авраамові говорить: «Це є завіт між Мною і тобою і нащадками твоїми... Хай буде у вас обрізаний весь чоловічий рід... На восьмий день після народження хай буде обрізаним у вас... кожне немовля чоловічої статі... Хто ж не буде обрізаний у восьмий день, та душа буде знищена з народу Свого, бо він порушив завіт Мій» (Бут. 17, 10–14).

Якщо Бог у Старому Завіті міг укласти угоду між Собою і восьмиденними дітьми, то чому Він цього не може робити з нашими дітьми? Не казав же Бог Авраамові: ти почекай, доки твоєму сину Ісааку виповниться 18 літ, а тоді обріжеш його. Ні, Він звелів це робити над восьмиденними дітьми, а якщо це не буде зроблено, то загине душа дитини і батьки понесуть кару, бо знехтували вони Божим завітом.

Сектанти, заперечуючи угоду Бога з 8-денними немовлятами, беруть на себе сміливість виступати в ролі радників Божих. Але ж ми достеменно знаємо, що Бог у порадниках не має потреби.

Говорять сектанти, що Хрещення не освятить дитину, бо вона неспроможна сприйняти святість. Проте Біблія інше говорить. Господь пророку Ієремії каже: «Перш, ніж створив тебе... і раніше, ніж ти вийшов з утроби, Я освятив тебе і пророком для народів поставив тебе» (Іер. 1, 5). Подібне мовиться і про святого Іоанна Предтечу. В Євангелії сказано, що він «Духа Святого сповнівся від лона матері своєї» (Лк. 1, 15).

На завершення цієї теми мені хочеться звернути увагу на те, що Господь не навечно давав закон про обрізання. Він передбачав, що з бігом часу, в Новому Завіті, воно буде замінене святим Хрещенням. Тому Бог каже Мойсею: «І обріже Господь Бог твоє серце твоє та серце нащадків твоїх, щоб ти любив Господа Бога твого, усім твоїм серцем та всією душею твоєю» (Втор. 30, 6). Про це саме сказано і в апостола Павла в Посланні до Колоссян, де він пише: «Ви в Ньому й обрізані обрізанням нерукотворним... обрізанням Христовим» (Кол. 2, 11).

Обрізати серце, обрізатися обрізанням не Мойсеевим, а Христовим — означає прийняти Хрещення. Та оскільки обрізання відбувалося на восьмий день, над дитиною, то і Хрещення ми можемо, і навіть повинні, теж здійснювати над дитиною. Через це Таїнство дитя освячується і стає дитиною Божою, що йде до Христа. Непрошений гріх робить той, хто дітей не пускає до Бога, хто перетинає їм дорогу до Нього.

Хоч сектанти й хваляться тим, що вони живуть згідно зі Святим Письмом, що вони є ревними поборниками чистоти його, та насправді це далеко не так. Як щойно ми показали, Хрещення вони тлумачать на всі лади: хто каже — хрестись, хто каже — не хрестись, а дехто каже — оскопись!

Миропомазання

Відсутнє у сектантів і Таїнство Миропомазання. Якщо в Хрещенні змиваються гріхи, насамперед Адамів гріх, то в Миропомазанні людині подаються дари Духа Святого для її подальшого духовного розвитку, для духовного життя.

Миропомазання бере свій початок у Старому Завіті. Господь Мойсею каже: «І для синів Ааронових поробиш хітони... І помажеш їх, і висвятиш їх — і будуть вони священиками Мені» (Вих. 28, 40–41). Далі: «І вбереш Аарона в хітон... і візьмеш елей помазання, і виллєш йому на голову, та й помажеш його» (Вих. 29, 5–7). Господь пророку Самуїлу велить таке: «Завтра в цей час Я пришлю до тебе чоловіка... і ти помаж його в правителя народу... і він спасе народ Мій від рук Філістимлян» (1 Цар. 9, 16). За наказом Божим Мойсей помазує не лише Аарона та синів його, а й скінію, жертвник, умивальник та інші церковні речі (Вих. 30, 26; 40, 10–11).

У Новому Завіті ми не відкинули Божих повелінь і тому помазуємо миром у храмах престоли, антими́си, святимо всі церковні речі. Ми маємо миром усіх, хто приймає Хрещення.

Не було в історії такого часу, коли б у Церкві не було Таїнства Миропомазання. Апостол Петро у своїй проповіді говорив: «Покайтеся і хай кожен хреститься в ім'я Ісуса Христа для прощення гріхів, і приймете дар Святого Духа» (Діян. 2, 38). Подавання дарів Святого Духа йшло слідом за Хрещенням, як і у нас тепер.

Спочатку ці дари давалися через покладання рук апостолів або єпископів. У книзі Діян про це розповідається так: «Апостоли, які перебували в Єрусалимі, почувши, що самаряни прийняли Слово Боже, послали до них Петра та Іоанна, котрі, прийшовши, помолилися за них, щоб вони прийняли Духа Святого, бо Він не сховався ще на жодного з них, а лише вони були охрещені в ім'я Господа Ісуса. Тоді поклали руки на них, і вони прийняли Духа Святого» (Діян. 8, 14–17).

З цього бачимо, що Хрещення і подавання Духа Святого — це два окремих Таїнств. Бачимо також, що робили це апостоли або єпископи, але ні в якому разі не миряни. Симон, колишній волхв, який на той час уже був охрещений, захотів і собі придбати таке право. Він апостолам приніс багато грошей, кажучи: «Дайте і мені владу цю, щоб той, на кого я покладу руки, одержував Святого Духа» (Діян. 8, 18). Симон не отримав того, що просив, бо він не був ні єпископом, ні пресвітером, а був лише мирянином. І крім того, дари Божі за гроші не продаються.

З бігом часу практика покладання рук була замінена Миропомазанням; це викликано було тим, що «Церкви щодня зростали кількісно» (Діян. 16, 5) і ні апостоли, ні висвячені ними єпископи не встигали побувати всюди для покладання рук на тих, хто приймав Хрещення, і тому вони, за старозавітною практикою, святили миро і роздавали його пресвітерам, щоб останні через Миропомазання подавали новоохрещеним дари Святого Духа.

Що ця практика веде свій початок від апостольських часів, видно з Послання апостола Павла до корінфян. Він їм пише: «А Той, Хто нас з вами утвердив у Христі і помазав нас, є Бог, Котрий назнаменував нас, і в наші серця дав заступку Духа» (2 Кор. 1, 21–22). Тому-то і священики наші, помазуючи охрещених святим миром, кажуть: «Печать дара Духа Святого».

Про практику Миропомазання говорить і святий апостол Іоанн: «Ви маєте помазання від Святого» (1 Ін. 2, 20).

У сектантів немає Миропомазання. І це ще один доказ того, що вони ухилюлися, відійшли від Святого Письма і вчення Христового.

Покаяння

Немає у сектантів також Таїнства Покаяння, в якому єпископ або священник від імені Божого відпускає гріхи тому, хто в них кається.

Під час Свого земного життя Спаситель Сам прощав людям гріхи. Наприклад, хворому Він сказав: «Чадю, прощаються тобі гріхи твої» (Мк. 2, 5). Потім Господь це право дав апостолам та їхнім наступникам. Він їм сказав: «Істинно говорю вам: що ви зв'яжете на землі, те буде зв'язане на небі, і що ви розв'яжете на землі, те буде розв'язане на небі» (Мф. 18, 18). Після Свого славного Воскресіння Христос ще раз підтверджує це саме. Явившись Своїм учням, Він говорить до них: «Прийміть Духа Святого, кому відпустите гріхи, тому відпустяться, а на кому залишите, на тому вони зостануться» (Ін. 20, 22–23).

Користуючись цим правом, апостоли свого часу та їхні спадкоємці й досі прощають гріхи тим, хто кається і приходить до сповіді. Вже в книзі Діян говориться, що до апостолів багато «віруючих приходили, сповідаючись та відкриваючи гріхи свої» (Діян. 19, 18).

У сектантів немає сповіді. Вони кажуть, що вони святі, гріхів у них нема, отже, і каятися їм не потрібно. Бесідуючи одного разу з сектантським пресвітером, я спитав його, чому в них немає Таїнства Покаяння? На своє запитання я почув дивну відповідь. Цей чоловік мені сказав, що вони так свято і так чесно живуть, що гріхів не мають. Вони щосили намагаються не грішити, і це їм вдається.

Така заява дуже схожа на те, якби хтось сказав, що він ніколи не миється, в баню не ходить, сорочки ніколи не пере, бо він так чисто й акуратно живе, що завжди чистий і не має потреби вмиватися та міняти сорочку. Але в житті такого бути не може. Не може бути й такого, щоб людина на світі прожила 50–60–70 літ і жодного разу не згрішила.

Апостол Іоанн з цього приводу пише: «Коли ж говоримо, що гріха не маємо, то себе обманюємо, і немає в нас правди» (1 Ін. 1, 8). Щоб якось виправдати себе, сектанти говорять, що гріхи може прощати тільки Один Бог, а не священники. Якщо б це було дійсно так, то чому Господь говорив апостолам: «Кому відпустите гріхи, тому відпустяться, а на кому залишите, на тому зостануться» (Ін. 20, 23).

Інколи сектанти посиляються на Послання апостола Іоанна, де він пише: «Діти мої, це пишу вам, щоб ви не грішили. А коли б хтось і згрішив, то ми маємо Заступника перед Отцем, Ісуса Христа, Праведника: Він є умилоствлення за гріхи наші, і не тільки за наші, але й за гріхи усього світу» (1 Ін. 2, 2). І ще: «Якщо сповідаємо гріхи наші, то Він, будучи вірним і праведним, простить нам гріхи наші й очистить нас від усякої неправди» (1 Ін. 1, 9).

Чи ж праві сектанти у своїх посиленнях на ці слова? Ні в якому разі! Якби Христос прощав гріхи без посередників, без пастирів, то Він не давав би цього права апостолам та їхнім наступникам.

Господь нам, грішним, дав велику ласку, дав нам Таїнство Покаяння, щоб ми час від часу очищали свою совість, каялися і в нашу смертну годину стали перед Богом чистими. Але сектанти відкинули від себе ласку Божу і тому на Суд Його понесуть із собою усі гріхи свої — від колиски аж до могили. Важко сектантам спастися!

Причастя

У Православній Церкві після Покаяння відбувається Таїнство святого Причастя, під час якого через святе Тіло і Кров Христові віруючий отримує життя вічне, стає членом Божого єства (2 Пет. 1, 4). Христос про Себе говорив: «Я є Хліб життя» (Ін. 6, 48), хто його споживатиме, матиме життя вічне. Під цим Хлібом життя Христос мав на увазі таємниче, містичне подання людям Свого Тіла і Крові. Він говорив: «Істинно, істинно кажу вам: якщо не будете споживати Плоті Сина Чоловічеського і пити Його Крові, то не будете мати життя в собі. Хто їсть Мою Плоть і п'є Мою Кров, має життя вічне, і Я воскрешу його в останній

день. Бо Плоть Моя є їжа, і Кров Моя є пиття. Хто їсть Мою Плоть і п'є Мою Кров, в Мені перебуває, і Я в ньому» (Ін. 6, 53–56).

Як обіцяв Христос, так Він і зробив. Під час Тайної Вечері Він зібрав за столом дванадцятьох Своїх учнів, «узяв хліб, благословив, переламав і, даючи учням, сказав: «Прийміть, споживайте, це є Тіло Моє», і взявши чашу та подякувавши, подав їм і сказав: «Пийте з неї всі, бо це є Кров Моя Нового Завіту, що за багатьох проливається на відпущення гріхів» (Мф. 26, 26–27).

Може, це Христос зробив лише для апостолів, може, це одиничне Таїнство? Ні. Христос сказав: «Це творить на спомин про Мене» (Лк. 22, 19). І апостоли виконували сказане, додержувалися цього Христового Завіту. Це ми бачимо з Послання апостола Павла, де він говорить: «Чаша благословення, яку благословляємо, чи не є приєднанням Крові Христової? Хліб, котрий ламаємо, чи не є приєднанням Тіла Христового?» (1 Кор. 10, 16–17).

Щоб не бути явними богопротивниками та порушниками Слова Божого, сектанти запровадили на своїх зібраннях «ламання хліба» і «пиття з чаші» вина. Але ніхто з них не вважає це за Таїнство. Вони кажуть, що це лише символи, що це згадка про Тайну Вечерю. Проте це є їхнім власним тлумаченням. Христос же під час Тайної Вечері не говорив, що хліб є символом Його Тіла, а вино є символом Його Крові. Він там просто і ясно сказав: «Це є Тіло Моє» і «Це є Кров Моя» (Мф. 26, 26–28; Мк. 14, 22–24; Лк. 22, 19).

Апостол Павло, говорячи про це Боже Таїнство, попереджає християн такими словами: «Хто їстиме Хліб цей або питиме Чашу Господню недостойно, винний буде супроти Тіла і Крові Господньої» (1 Кор. 11, 27). Із цих слів видно, що хто недостойно прийматиме Причастя, той буде винен не перед хлібом і вином, а грішитиме проти Тіла і Крові Господньої.

Сектанти вихваляються своєю вірою, але, як бачимо, віра в них вибіркова: у те вони вірять, а в інше — ні. Вони не можуть збагнути такого чуда, щоб хліб став Тілом, а вино — Кров'ю. Певне, забули про те вони, що Бог в річках Єгипту воду перетворив на кров; що жезл Ааронів перетворився на змію, а потім знову став жезлом; що вода в Кані Галілейській стала вином; що Христос п'ятьма хлібами в пустелі нагодував п'ять тисяч чоловік і що після їжі учні Його на полі назбирали 12 кошиків хлібних залишків; що вода Хрещенська не змінюється за своїм виглядом, але суть у неї інша — вона не псується.

Те, що православні вірно розуміють слова Христові щодо Святого Причастя, видно з Його бесіди з євреями та деякими учнями. Євангеліст Іоанн пише: «Тоді іудеї почали сперечатися між собою, кажучи: «Як Він може дати нам Плоть Свою їсти?» Ісус же сказав їм: «Істинно, істинно кажу вам... як послав Мене Живий Отець і Я живу Отцем, так і той, хто їсть Мене, житиме Мною...» Деякі з учнів Його, почувши це, говорили: «Які дивні слова! Хто може це слухати?... Відтоді багато з учнів Його відійшли від Нього і вже з Ним не ходили» (Ін. 6, 52–66).

Це місце, взяте з проповіді Ісуса Христа, цікаве тим, що тут чітко і без будь-якої символіки мовиться про те, що святе Причастя — то є справжнє Тіло і справжня Кров нашого Спасителя, які Він у таємничий спосіб подає людям.

Якби це було не так, то Христос тим Своїм учням, котрі спокусилися Його словами, міг би сказати таке: «Друзі Мої, учні Мої! Куди ж ви пішли? Ви не так Мене зрозуміли. Ви не будете їсти Мого Тіла, не питимете Моєї Крові. Сказане Мною — лише алегорія, символ. А насправді ви будете споживати хліб і вино, думаючи про Моє Тіло та Кров». Але ж Він цього не сказав. Значить, сказане Христом треба розуміти буквально.

Відійшли від Христа сектанти, кажучи з тими учнями: «Які дивні слова!» (Ін. 6, 60).

Тіло Христове і Кров Його — то є не символіка, а небесна таємниця. Хто причащається найсвятіших Тіла і Крові Христових, той носить у собі ці Тіло і Кров. Саме це і є причиною того, що Господь нас називає Своїми чадами, дітьми. Ми справді є Його дітьми, бо в наших жилах тече Його Кров. Ось чому Христос говорить: «Той, хто їсть Мою Плоть і п'є Мою Кров, має життя вічне і Я воскресну його в останній день» (Ін. 6, 54). Завдяки Причастю ми вічні, бо Тіло Христове нетлінне, вічне, безсмертне. Гідно приймаючи святе Причастя, ми

воскреснемо для вічного, райського життя, бо не може Кров Христова вічно лежати в домовині й не може ця Кров піти до пекла. Хто відкидає цю святиню, той сам собі готує погибель.

Православна Церква за 2000 років свого існування бачила багато чудес, пов'язаних з цим Таїнством. Біля Чаші одержимі злим духом б'ються в конвульсіях, кричать, гавкають, говорять чужими голосами. У них з'являється така жахлива сила, що кілька сильних чоловіків ледь справляються з ними. Коли б у святій Чаші були звичайний хліб і вино, то чому б демон піднімав такий гвалт? Адже в сектантів під час «переломлення хліба» такого не відбувається...

Демони бояться православного Причастя. Історія розповідає про святого Іоанна Вострозького, який мав владу над духами нечистими. Одного разу на запитання, чого вони бояться в християнстві найбільше, вони відповіли: «Трьох речей ми боїмося найбільше: перша — це те, що ви носите на шиї (хрест), друга та, чим ви в церкві умиваєтесь (Хрещення), і третя — та, що ви їсте на церковних зібраннях (Причастя)». Тоді святий ще їх запитав: «Із цих трьох речей, чого ви найбільше боїтеся?» Нечисті відповіли: «Якби ви свято берегли те, чого Причащаєтесь, то ніхто з нас не посмів би нападати на християнина».

Отже, Хрест, Хрещення і Причастя є найстрашнішими речами для диявола. І саме це відкинули від себе сектанти. А замість цього вони завели в себе гру на балалайках, танці, джаз і часом навіть шаманський рок-н-рол. Крім цього, сектанти на своїх зібраннях співають духовні пісні, декламують духовного змісту вірші і косо-криво тлумачать Святе Письмо — тлумачать, звичайно, не від Духа Святого, а так, як кому на думку спаде. Але ж це не Церква, а духовні посиденьки.

Пам'ятаю, у нас на Волині колись теж збиралися парубки і дівчата. Вони вели гарну бесіду, співали колядок, різних духовних псалмів, говорили про щось духовне. Але це були вечорниці, і ніхто їх ніколи не називав Церквою. Чому ж сектанти свої вечорниці називають Церквою?.. Роблять вони це на радість сатані й на погибель собі.

Єлеєпомазання

Знехтували сектанти і Єлеєпомазанням. Це Таїнство є таким священнодійством, коли молитвами священиків і мирян через помазання священиком святим елеєм хворому подається зцілення і відпущення гріхів.

Це Таїнство веде свій початок з найдавніших часів. Апостол Яків пише: «Якщо хворіє хтось з вас, хай покличе пресвітерів церковних і нехай помоляться над ним, помазавши його елеєм в ім'я Господнє, і молитва віри зцілить хворого і підніме його Господь, і якщо він вчинив гріхи, то простяться йому» (Як. 5, 14–15).

Сектанти не виконують цього наказу апостола. Вони вважають, що гра на балалайці може замінити виконання Божих заповідей та апостольських настанов.

Монашество

Жах, як не люблять сектанти монашества! Підставою для цього вони вважають слова Біблії, де Господь Адаму і Єві говорить: «Плодіться і розмножуйтеся, і наповнюйте землю, володійте нею» (Бут. 1, 28).

Звичайно ж, Бог від першої пари людей не вимагав монашества. Тут була інша ідея. Земля в той час була безлюдною, і тому Господь нашим праотцям велить її заселити. Тепер же, коли планета наша не лише заселена, а й перенаселена, людство собі може дозволити і монашество як особливий спосіб служіння Богу.

Уже в Старому Завіті пророк Ісайя пише: «Господь так говорить про євнухів: котрі поважають Мої суботи, чинять угодне Мені й міцно тримаються заповітів Моїх, — тим дам Я в домі Моєму і в стінах Моїх місце та ім'я ліпше, ніж синам та дочкам; дам їм вічне ім'я, що не загине» (Іс. 56, 4–5). Під євнухами тут слід мати на увазі не царських скопців, а людей нежонатих, які добровільно себе присвятили служінню Богу.

Іоанн Предтеча жив пустельником, монахом, і Христос не лише не осудив його за це, а навпаки, звеличив, кажучи, що «між народженими жінками не було більшого, ніж Іоанн Хреститель» (Мф. 11, 11).

Чуючи, як Господь суворо ставиться до сімейного життя, учні Йому одного разу сказали: «Коли такі обов'язки чоловіка до жінки, то ліпше не женитись» (Мф. 19, 9). На це їм Спаситель відповів: «Не кожен може вмістити слово це, а лише, кому дано. Бо є скопці, котрі такими народились; є скопці, котрих оскопили люди, а є скопці, які самі себе оскопили ради Царства Небесного. Хто може це вмістити, хай вмістить» (Мф. 19, 10–12). Господь тут каже: хто може ради спасіння душі бути скопцем, себто дівичем, нежонатим, то хай буде.

Дуже яскраво цю тему висвітлює апостол Павло. Він до своїх пасомих пише: «Я хочу, щоб ви були без турбот. Нежонатий турбується про Господнє, як догодити Господу, а жонатий думає про мирське, як догодити жінці. Є різниця між заміжною і дівчиною. Незаміжня думає про Господнє, як Господу вгодити, щоб бути святою і тілом, і духом, а заміжня турбується про мирське, як чоловікові догодити. Кажу це для вашої користі» (1 Кор. 7, 32–35).

Християни часів апостольських теж цікавилися цим питанням. Апостол Павло з цього приводу писав: «Краще чоловікові не торкатися жінки... бо я хочу, щоб всі люди були такими, як і я... Нежонатим і вдовицям кажу: ліпше їм залишатися так, як я. Але якщо хтось не може утриматися, хай жениться... Хто віддає заміж свою дівчину, добре робить, а не віддає — краще робить» (1 Кор. 7, 1, 7, 38).

В Одкровенні Іоанн Богослов пише: «І почув я голос ніби гусярив, які грають на гусях своїх. Вони співають ніби нову пісню перед престолом і перед чотирма тваринами і старцями; і ніхто не міг навчитися тієї пісні, крім цих ста сорока чотирьох тисяч, відкуплених від землі. Це ті, котрі не осквернилися з жінками, бо вони незаймані...» (Одкр. 14, 2–4).

З цих слів видно, яку високу оцінку Святе Письмо дає дівичам, тим, «хто не осквернився з жінками». Взагалі в Біблії нема такого місця, де б засуджувалося назорейство, самотність, дівство, монашество. Отже, коли хтось із сектантів ганьбить монахів, то хай він знає, що він цим ображає Христа, Іоанна Предтечу, апостола Павла, Іоанна Богослова (він теж був нежонатим) і всіх святих, які гідні чути й розуміти таємничу небесну пісню.

Хрест Господній

Є у православних святий звичай осіняти себе хресним знаменням, в ім'я Отця і Сина і Святого Духа — в ім'я Святої Живоначальної Тройці. Таке священнодійство є згубним для нечистої сили і надає благодатної сили християнинові.

Про цей святий знак згадується вже в Старому Завіті. Господь говорить пророку: «Ось прийду, щоб зібрати всі народи і мови, і вони прийдуть і побачать славу Мою. І покладу на них знамення» (Іс. 66, 18–19). І пророку Іезекілю Бог сказав: «Пройди містом, посеред Єрусалима, і на чолах людей, що тужать і стогнуть від усіх тих гидот, що чиняться в ньому, зроби знак» (Іез. 9, 4).

З Біблії, перекладеної українською мовою, не видно, яку форму мав цей знак. А в Біблії єврейській та грецькій сказано: начертай ТАУ, себто єврейську літеру, яка писалась у вигляді нашого хреста.

В Одкровенні Господь через Ангела наказує стихіям не чинити шкоди «ні землі, ні морю, ні деревам, доки не покладемо печатки на чолах рабів Бога нашого» (Одкр. 7, 2–4). В іншому

місці цієї книги Іоанн Богослов говорить: «І глянув я, і ось Агнець стоїть на горі Сіон, і з Ним сто сорок чотири тисячі, у котрих ім'я Отця Його написане на чолах» (Одр. 14, 1).

Яку саме недоречність сектанти вбачають у тому, що православні, осіняючи себе хрестом, промовляють: «В ім'я Отця і Сина і Святого Духа?» Проти кого вони виступають? Проти Святої Тройці чи проти Божого знаку — Хреста?

На іконах першого сторіччя, себто часів апостольських, у катакомбах, збереглися зображення, на яких можна бачити Ісуса Христа й апостолів з перстами, складеними для благословення та осінення себе хрестом.

У Біблії читаємо, що за малодушність євреїв, за нарікання їх на свою долю в пустелі Бог попустив зміям кусати людей, від чого багато євреїв померло. Мойсей помолився за свій народ, і Господь сказав йому: «Зроби мідного змія і вистав його на знам'я (на ТАУ, хрест)... і хто ужалений гляне на нього — буде жити. І зробив Мойсей мідного змія, і виставив його на знам'я, і коли змії жалив людину, вона, глянувши на мідного змія, лишалася живою» (Чис. 21, 6–9). Христос про Себе казав таке: «Як Мойсей підніс змія в пустелі, так належить підвестися Сину Чоловічеському, щоб кожен, хто віритиме в Нього, не загинув, а мав життя вічне» (Ін. 3, 14–15). Подібно до того, як той, кого вжалила змія в пустелі, не помирав, дивлячись з вірою на мідного змія, що висів на ТАУ, так само одужує і спасається той від духовної смерті, хто, постраждавши від диявола, з вірою дивиться на хрест Господній і на розіп'ятого на ньому Спасителя.

Учення про хрест є каменем спотикання для багатьох, особливо для малодуховних та лжемудрих. Цей факт був помічений ще апостолом Павлом, який сказав: «Слово хресне для загиблих безумство є, а для тих, хто шукає спасіння, — сила Бога» (1 Кор. 1, 18). В іншому посланні він пише: «Я не хочу нічим хвалитися, хіба тільки хрестом Господа нашого Ісуса Христа» (Гал. 6, 14). Це ж роблять і всі православні: вони благоговійно звеличують хрест, а не називають його шибеницею та вітрячком, як це роблять сектанти.

Хрест є новозавітним жертвником, на якому Спаситель приніс Себе в жертву за нас. У Старому Завіті первосвященики та священники приносили жертви спочатку за свої гріхи, а потім за гріхи всього народу; Христос же «це зробив один раз, принісши в жертву Самого Себе» (Євр. 7, 27).

Старозавітний жертвник вважався великою святинею. Господь звелів Мойсею миропомазати його і всі речі на ньому, кажучи: «Освяти їх, і буде святиня велика: кожен, хто доторкнеться до них, освятиться» (Вих. 30, 28–29). «Візьми крові, — каже Господь Мойсею, — яка на жертвнику, і єлею помазання, і покропи Аарона і одяг його, і синів його... і будуть священні він і одяг його, і сини його, і одяг їхній з ними» (Вих. 29, 21). Якщо старозавітний жертвник, на якому приносилися в жертву тварини, був «не шибеницею, не гільйотиною», а «великою святинею» і кров з нього освячувала усе, то тим паче є великою святинею новозавітний жертвник — Хрест, на якому пролилася Кров Великого Агнця (Ін. 1, 29) — Господа нашого Ісуса Христа.

Відповідно до закону Мойсея, кожен, хто вчинив якийсь злочин, навіть без злого наміру, мусив був понести кару, але коли злочинець встигав забігти у храм і там взятися за ріг жертвника, то його вже не можна було карати. Жертвник його спасав (3 Цар. 2, 28–34; Вих. 21, 14). Ось чому пророк Давид каже: «Бог мій... ріг спасіння мого» (2 Цар. 22, 3).

У святому Євангелії говориться, що перед другим пришестям Христовим «з'явиться знамення Сина Чоловічеського на небі; і тоді заридують усі племена земні, і побачать Сина Чоловічеського, грядущого на хмарах небесних з силою і славою великою» (Мф. 24, 30).

Що це за знак такий, який попередить людство про близький прихід Судді Небесного — Христа? Знак Спасителя — це Хрест, це жертвник, на якому Він приніс Себе в Жертву. Христос немислимий без хреста, а хрест немислимий без Христа, як жертва немислима без жертвника. Де немає хреста, там нема і Самого Христа. Отже, знак (ТАУ), який з'явиться на небі перед приходом Сина Божого і Сина Чоловічеського — це хрест. Таке ми можемо говорити з повним переконанням і відповідальністю тому, що цю думку цілком підтверджує історія.

Святий Прохор — учень Іоанна Богослова — розповідає, що його вчитель іноді зціляв хворих за допомогою Хреста. Нещодавно, під час розкопок міста Геркуланум, яке потерпіло в 79 році від виверження Везувія, була знайдена домова церква з престолом і хрестом на стіні. Як бачимо, хрест вшановувався ще за часів апостолів.

Історія розповідає, що Костянтин Великий, воюючи з язичником Максентієм у 312 році, просив у Бога допомоги і хотів якогось знаку Божого на підтримку собі. Його молитва була почута Богом. Напередодні бою серед білого дня на небі з'явився Хрест, утворений із зірок, який сяяв мов сонце, а поруч були слова: «Цим перемагай». Це видіння бачили усі воїни. А вночі царю Костянтину явився Сам Христос і звелів йому зробити хрест, носити його перед полками, тоді «ти переможеш не лише Максентія, а й усіх ворогів твоїх», — сказав Спаситель.

Воюючи з візантійцями, Костянтин вдруге на небі побачив Хрест і напис: «Цим знаменом переможеш». Втретє, коли цар Костянтин воював зі скіфами на Дунаї, він знову побачив на небі хрест і отримав перемогу.

Такі явища відбувалися не лише в далекому минулому, а й у ближчі до нас часи. Так, багато людей бачили хрести на небі перед першою і другою світовими війнами. Газета «Запорожье православное» у 8-му номері за 1994 рік, у статті «Що за хрест над Краснодаром» писала про чоловіків, які поїхали на нічну риболовлю і серед ночі раптом «усі звернули увагу, що Сергій перестав підтримувати бесіду. Він, як зачарований, дивився на небо. А дивитись було на що.

Неподалік від місяця чорнота неба розступилася і яскраво вимальовувався блакитний хрест правильної форми... Згодом хрест почав збільшуватись у розмірах. Здавалося, що він наближається до Землі. А може, воно так і було.

Потім трапилася ще одна дивина. Контури хреста почали змінюватися. Верхня частина його перетворилася на жіночу голову з розпущеним волоссям. Нижня частина — на довге жіноче плаття. Одна рука піднялася вгору. Весь час ця жінка продовжувала наближатися до Землі. Видіння тривало декілька хвилин, а потім усе зникло».

Подібних видінь в історії було дуже багато. І якби хрест не був святим, а був «шибеницею», як про це говорять сектанти, то хіба Господь допустив би, щоб цей «ганебний» знак час від часу з'являвся на небі Його?

Хрест — це не лише знак. Це ще й сила Божа, від якої тікають усі демонічні сили. У житті священномученика Кіпріана і мучениці Іустини, які жили в середині III сторіччя, розповідається, що цю святу діву почав спокушати один язичеський юнак, але йому це ніяк не вдавалося. Тоді юнак вдався до крайніх заходів: він звернувся до Кіпріана — відомого на той час чаклуна-чорнокнижника, просячи причарувати дівчину. Для Кіпріана це була проста і звична робота. Він послав демонів, щоб ті розпалювали в дівчині нечисті бажання. Але їм це було не під силу. Тоді чаклун почав розпитувати демонів, чому вони не можуть спокусити цієї слабкої дівчини? І демони зізналися, що причина ось у чому: коли вони наближаються до неї, вона починає осіняти себе хрестом, а від цього хреста випромінюється сила Божа, яка вогнем палить їх.

Почувши таке, Кіпріан сказав демонам: «Якщо ви боїтеся хреста, то що ви робитимете, коли явиться Христос, розіп'ятий на цьому хресті?» Кіпріан покався, попалив усі чаклунські книги і став християнином, а трохи згодом навіть єпископом.

Про силу хреста цікавий приклад наводиться у «Повісті временних літ». Тут мовиться: «У ті часи і в ті роки трапилось якомусь новгородцю прийти в Чудь. І прийшов він до кудесника, і просить поворожити йому. Той же, за своїм звичаєм, почав скликати бісів у храмину свою. Новгородець же сидів на порозі тієї храмини збоку, а кудесник лежав заціпенілий. Ним оволодів біс. Нарешті кудесник встав і сказав новгородцю: «Боги наші не сміють говорити, бо щось маєш на собі, чого вони бояться». Пришелець згадав, що має на собі хрест, і відійшовши, повісив хрест за храминою тією. Волхв знову почав викликати бісів, а вони, підкидаючи ним, повідали те, за чим приходив новгородець».

Потім «новгородець волхва почав питати:

— Чого ради біси бояться Того, Чий хрест ми носимо на собі?

Волхв відповів:

— То — знамено Небесного Бога, а наші боги Його бояться...»

Сила хреста перевірена також практикою, духовним життям наших християнських подвижників, які мали різні видіння, котрим являлись Ангели, Богоматір і навіть Христос. Щоб знати, хто перед ними, кого вони бачать: посланників неба чи пекла — ці подвижники себе осіняли хрестом. Коли видіння не зникало, значить, воно було від Бога, а коли зникало — воно від сатани.

Апостол Павло у своєму Посланні до коринф'ян пише, що буває так, коли і «сам сатана набирає вигляду Ангела світла» (2 Кор. 11, 14). Під виглядом світоносного Ангела диявол з'являвся Антонію Великому, Ісаакію Печерському, Симеону Стовпнику і багатьом іншим. Усі вони спасалися від хитрощів сатани святим Хрестом, окрім Ісаакія, котрий забув перехреститися і за це дуже поплатився.

Апостол Павло у своєму Посланні до Филиппійців докоряє, що деякі з них «поводять себе так, як вороги хреста Христового» (Флп. 3, 18). Звідси видно, що вже за апостольських часів були друзі хреста і «вороги хреста».

Сьогодні такими ворогами є сектанти. А втім, сучасні вороги хреста стали дещо хитрішими. Вони вже явно не називають його шибеницею чи вітрячком і вже не плюють на нього, як це було раніше. Навпаки, щоб обманути православних, затягнути їх до себе, вони на своїх молитовнях уже ставлять хрести. Під пахвою кожного проповідника красується хрест на обкладинці Біблії. Але хрест для них — це лише декор, прикраса або, вірніше, обман. Це — їхній намір показати, що вони вже не є ворогами хреста, що вони вже майже православні. Я нітрохи не здивуюся, якщо сектанти у своїх молитовних будинках почнуть вішати ікони під виглядом духовних картин. І знову ж таки, це робитиметься для обману. Та це може бути колись. А поки що...

Ікони

Сектанти всією душею, серцем і всіма помислами своїми ненавидять святі ікони, богохульно називаючи їх ідолами, а православних — ідолопоклонниками. Для доведення своєї уявної правоти вони люблять посилатися на слова пророка Ісайї: «Усі, хто робить ідолів, є нікчемними... Бо вони (ідоли) не бачать, не розуміють... Тесля, взявши дерево, протягує по ньому лінію, гострокінцевим знаряддям креслить на ньому лінію, потім обробляє його різцем і заокруглює його, і виготовляє з нього подобу людини... Майстер рубає собі кедр, бере сосну або дуб... І служить це людині паливом... Вона розводить вогонь і пече хліб. І з того ж робить бога, вклоняється йому, робить ідола і падає перед ним на коліна... і каже йому: спаси мене, бо ти бог мій» (Іс. 44, 9–17).

Прочитавши цей біблійний текст, сектанти кажуть: «Бач, Біблія проти ікон. Ікони — це ідоли, бо православні беруть дошку і ріжуть її навпіл. На одному куску вони малюють ікону, а другий кусок рубають, кидають у піч і печуть собі хліб або варять юшку».

Чи ж вірно кажуть сектанти, коли ікони ставлять нарівні з ідолами? Ні в якому разі! Бо що таке ідоли? Це — істукани, які зображують собою неіснуючих богів, таких як Марс, Юпітер, Нептун, Венера, Перун, Дажьбог та багато інших. Інколи ці істукани були зображенням диявола. Тоді ідолопоклонники були водночас і дияволопоклонниками. Ось чому Біблія так категорично виступає проти різного роду ідолів.

Господь не тільки ніколи не забороняв робити священних зображень, а навпаки, велів це чинити. Так, у кінці книги «Вихід», у 25-й главі, Бог пророкові Мойсею говорить: «Зроби ковчег з дерева... І зроби із золота двох херувимів... Хай будуть херувими з розкритими вгору крилами, покриваючи своїми крилами кришку (ковчега), а лицями хай вони будуть повернуті один до одного» (Вих. 25, 20).

Як бачимо, Сам Господь велить Мойсею зробити і поставити у храмі херувимів. А далі Господь додає: «Там Я буду відкриватися тобі (себто Мойсею) і буду говорити з тобою над кришкою, між двома херувимами» (Вих. 25, 22).

Окрім золотих херувимів, Бог каже Мойсею вишити херувимів шовком на церковному покривалі (Вих. 26, 1–31). Про все це детально розповідається в цій же книзі, у главах 25, 26, 30, 31, 40. Отже, кожен сектант може взяти в руки Біблію і на власні очі переконатися і зрозуміти, що Бог робить різницю між священними зображеннями та ідолами. І не плутає їх, як це роблять сектанти.

Такі ж самі святі зображення прикрашали і храм Соломона. У книзі Царств читаємо: «І побудував Соломон храм, і закінчив його... І зробив у давірі двох херувимів з маслинового дерева... І обклав він херувимів золотом. І на всіх стінах храму скрізь зробив різьбляні зображення херувимів» (3 Цар. 6, 14–29).

Коли Соломон завершив свою роботу, йому явився Господь і сказав: «Я почув молитву твою і прохання твоє, про що ти Мене просив. Я освятити цей храм, який ти побудував, щоб бути імені Моєму в ньому повік» (3 Цар. 9, 1–7). У цьому храмі молилися пророки, Сам Христос часто бував у ньому і сказав про нього: «Дім Мій домом молитви наречеться для усіх народів» (Мк. 11, 17). У цьому храмі молилися святі апостоли. «Петро та Іоанн о дев'ятій годині йшли разом до храму на молитву» (Діян. 3, 1).

Апостол Павло про себе каже: «Я прийшов до Єрусалима для поклоніння» (Діян. 24, 11). «Коли я повернувся до Єрусалима і молився у храмі...», — говорить апостол Павло в іншому місці (Діян. 22, 17–18).

Усі вони бували в Єрусалимському храмі — пророки, Христос і апостоли. Усі вони бачили священні зображення — херувимів, але ніхто з них не виступив проти них і жодного херувима не назвав ідолом.

А сектанти називають ідолами всі церковні зображення — образи Ісуса Христа, апостолів, Богоматері, пророків, мучеників. І не бояться вони Бога!..

Священні зображення — це не лише окраса храму. Їм притаманна і сила Божа, і благодать. Пророк Іезекіїль про це говорить у таких словах: «І слава Бога Ізраїлева зійшла з херувима, на котрому вона була, до порогу дому» (Іезек. 9, 3). Отже, на херувимові, який був зроблений із золота, перебувала слава Божа, свята благодать, котра потім з нього зійшла «до порогу дому», тобто на людей.

Якщо благодать Божа могла бути в Старому Завіті на золотому херувимі, то тим паче благодать може бути з нашими іконами. Історія розповідає, що євангеліст Лука був не лише лікарем, а й хорошим художником. Одного разу він намалював образ Божої Матері й показав Пречистій. Побачивши це зображення, Богоматір сказала: «З ним Моя благодать і сила». І ми тепер є живими свідками цієї благодаті й сили.

У книзі Діянь говориться: «Бог же творив чимало чудес руками Павла, так що навіть хустки й пояси з його тіла приносили хворим, — і хвороби їх залишали, і духи лукаві виходили з них» (Діян. 19, 11). Якщо хустки й пояси Павла могли робити чуда, то чом такого не може бути від ікони?

Православна Церква знає сотні чудотворних ікон, від яких віруючі отримують зцілення. І я не буду далеко йти за прикладами. Моя мати, будучи ще 15-річною дівчиною, втратила зір. Вона настільки погано бачила, що її 180 кілометрів від м. Корець до м. Почаєва вели за руку. У Почаєві вона помолилася перед чудотворною іконою Божої Матері, промила очі святою водою від стопочки і дістала повне зцілення. Додому вона повернулася цілком здоровою.

Таких зцілень від ікон багато. Якби священні зображення, святі ікони були справою не богоугодною, якби вони були ідолами, як про них богохульно говорять сектанти, то хіба діяв би через них Бог? Хіба Він творив би чудеса через них? Звичайно, що ні! Та оскільки такі чудеса є, і їх дуже багато, то це означає, що Бог Своєю благодатною силою діє через них.

Звідси — ще одна страшна істина: хто хулить святі ікони, той хулить і тих, хто на них зображений, себто Христа, Богоматір, серафимів, херувимів, усіх Ангелів, апостолів, пророків, мучеників і всіх святих.

А тепер запитаймо себе: чи можуть богохульники спастися? Ні! У Святому Письмі ніде не сказано, щоб такі люди спасались, хіба лише за умови, що вони покаються. Та сектанти не каються, а вперто йдуть до духовної загибелі та й інших туди за собою тягнуть. Сектантським проповідникам можна сказати словами Христа: «Горе вам... що обходите море й сушу, щоб придбати нововірця одного, а коли те станеться, то робите його сином геєни, вдвоє гіршим від вас» (Мф. 23, 15).

Моці

Не лише проти ікон, але й проти святих мощей виступають сектанти. Мощі — це останки прославлених Богом праведників. Якщо люди часто бережуть для пам'яті своєї деякі прості речі, що залишились від рідних та близьких їм осіб, то тим паче нам треба гідно, по достоїнству поводитися з останками угодників, які називаються «друзями Божими» (Ін. 15, 14), і є нашими заступниками і молитвениками.

Святі останки праведників шанувалися і в Старому Завіті, і навіть чуда від них творилися. Пророк Давид пише, що Господь береже кістки праведників і що «жодна з них не розтrophиться» (Пс. 33, 21). Бог не дозволить святому Своему «побачити тління» (Пс. 15, 10), більше того — «процвітуть кості їхні» (Сір. 46, 14). Про святого пророка Єлисея Сірах говорить, що він наповнився Духом Святим і що «після смерті його пророкувало тіло його» (Сір. 48, 14).

У четвертій книзі Царств розповідається, що мощі пророка Єлисея воскресили мертвого. Ось як про це сказано: «Помер Єлисей і поховали його. А полчища Моавитян прийшли в землю наступного року. І сталося так, що коли ховали одного чоловіка, то побачивши це полчище, ті, що несли, кинули того чоловіка в могилу Єлисея; і він, падаючи, торкнувся кісток Єлисея і ожив, і піднявся на ноги свої» (4 Цар. 13, 20–21).

Спіфаній Кіпрський свідчить, що багато було чудес і від мощей пророків Ієремії, Іезекіїля та Ісайї. У святій Біблії говориться, що навіть через одяг праведних людей діє Божя сила. Так, мантия пророка Іллі розділила води Йордану (4 Цар. 2, 13), хустки й пояси апостола Павла зціляли хворих та біснуватих (Діян. 19, 12).

Як бачимо, Дух Божий перебуває не лише в тілах праведників за життя їх, Він не полишає і їхніх останків. Те, що Бог освятив, назавжди лишається святим, освяченим. Ось чому біля мощей преподобних діються чудеса, а біля останків грішників їх не буває.

Наявність святих нетлінних мощей у Православ'ї і чудеса від них свідчать про істинність цієї Церкви. А де мощі сектантських «проповідників», «праведників» та «святих», як вони самі себе називають? Де мощі Лютера, Кальвіна, Цвінглі, Редстока, Міллера, Смітта, Рябошапки, Мальованого, Мурашка та інших? Їх нема! Не «процвітають кості їхні», не пророкують «після смерті тіла їхні». І чудес вони не роблять, як і за життя теж. Бог не прославив їх, бо вони не були Його дітьми, не були Його посланниками, а були хижими лжепророками.

Вшанування святих і молитовне звернення до них

Не шануючи Божих праведників, сектанти не звертаються до них і з молитвами. Вони кажуть, що молитов можна просити тільки у живих людей, а не у мертвих. Апостол Павло, пишучи до Фессалонікійців, просить: «Браття, моліться за нас» (1 Фес. 5, 25). Тут апостол просить молитися за нього, а в іншому місці він молиться за віруючих. Він каже: «Ми не перестаємо молитися за вас» (Кол. 1, 9).

Незрозуміла логіка сектантів: поки хтось живий, обтяжений гріхами, далекий від Бога, то він може молитися за своїх близьких, рідних, знайомих. Але коли ця людина йде до Бога,

стоїть перед Його Престолом, то вона вже не може молитися за них. Навпаки, така людина ще більше має прав на молитву, ніж будь-який грішник. Сектанти кажуть, що людина померла. Але ж душа її жива. Та й взагалі у Бога нема мертвих — у Нього всі душі живі. І це ми бачимо зі слів Христа: «Бог же не є Богом мертвих, а живих, бо в Нього всі живі» (Лк. 20, 38).

Про те, що праведники, які перебувають на небі, можуть молитися за нас, свідчать слова Господа, сказані Ним пророку Ієремії: «Хоча б стали перед Моїм лицем Мойсей і Самуїл, душа Моя не прихилиться до народу цього» (Іер. 15, 1). Ось ще доказ того, що праведники можуть благодіяти Господа за живих. У Біблії описано видіння, яке мав Іуда Маккавей: «Він бачив Онію, колишнього первосвященника, мужа чесного і доброго... бачив, що він, простягаючи руки, молиться за весь народ Іудейський. Потім явився інший муж, прикрашений сивиною і славою, оточений надзвичайною величчю. І сказав Онія: це братолубець, який багато молиться за народ і святе місто — Ієремія, пророк Божий» (2 Мак. 15, 12–14). В Одкровенні Іоанна Богослова розповідається, як душі замучених говорили Господу: «Доки, Владико святий та праведний, не судиш і не мстиш тим, хто живе на землі, за кров нашу?» (Одкр. 6, 10). У цій же книзі читаємо: «Двадцять чотири старці упали перед Агнцем (Христом), тримаючи гусли і золоті чаші, повні фіміаму, які є молитви святих» (Одкр. 5, 8). І далі: Ангелу було «дано багато фіміаму, щоб він з молитвами всіх святих поклав його на золотий жертовник, що перед престолом. І піднявся дим фіміаму з молитвами святих від рук Ангела до Бога» (Одкр. 8, 3–4).

Перші християни не вважали, що між живими і мертвими стоїть якась стіна, яка не дозволяє їм спілкуватися. Вони не вважали, що померлі стали для них чужими. Це видно з того, що на надгробках перших християнських мучеників, похованих у Римі, в катакомбах, є написи, які збереглися дотепер: «Молися за нас, щоб нам спастися», «Молися за єдину дитину, яка осталася після тебе», «Аттікус, душа твоя в блаженстві, молися за рідних твоїх», «У твоїх молитвах молися за нас, бо ми знаємо, що ти з Христом»...

Ми знаємо, що перші християни надзвичайно дорожили чистотою своєї віри, яку отримали від апостолів, і тому треба думати, що вони чимось такі свої звернення до померлих обґрунтовували. Можна припустити, що ця традиція дісталася їм від апостолів, тим більше, що деякі з них на той час ще були живими і не могли не знати про ці написи в катакомбах.

Про те, що звернення до святих не є марною працею, що вони чують наші молитви і допомагають нам, свідчить історія, життя Православної Церкви.

Декілька років тому був такий випадок. У Володимирському соборі міста Києва група моряків замовила молебень святителю Миколаю. Вони щиро молились, і на це звернула увагу одна парафіянка. Після служби вона запитала моряків:

— Хіба ви такі дуже віруючі, що так сердечно молились? Вони розповіли їй таку історію:

— Ми — моряки-підводники. Одного разу, коли наш човен перебував на великій глибині, у нас вийшов з ладу прилад, який подавав кисень. Ми почали задихатися. Ми довго й старанно шукали пошкоджений вузол, але марно. Ми були вже приречені на смерть. Та в цей жахливий для нас момент ми всі побачили Миколая-угодника, він стояв і пальцем показував, де треба ремонтувати. Кинувшись туди, ми побачили пошкоджений механізм, швидко відремонтували його і таким чином спаслися від неминучої смерті.

Ми тут же дали слово, що коли повернемось додому, на Україну, то відслужимо цьому святому молебень. Що ми тепер і зробили.

Я навів тут лише один випадок, а їх тисячі й тисячі. Хіба це не говорить про те, що святі чують нас і помагають, що вони не чужі нам?

Православні зі своїми молитвами звертаються також і до Ангелів. Що тут нема нічого гріховного, можна бачити зі Святого Письма. Так, патріарх Яків, благословляючи Йосифа і його синів, молився такими словами: «Ангел, який мене рятує від усякого зла, хай поблагословить дітей цих...» (Бут. 48, 16). Ангели чують наші молитви. Ангел, який явився

пророку Даниїлу, сказав: «Слова твої почуті, і я прийшов би... але князь царства Персидського стояв проти мене двадцять один день» (Дан. 10, 12–13).

Ангелам не байдужа наша доля: «Кажу вам, що так на небі більше радості буває за одного грішника, котрий кається, ніж за дев'яносто дев'ять праведників, які не мають потреби в покаянні», — говорить Христос (Лк. 15, 7). «Ангел Господній, — повчає Давид, — з усіх боків охороняє тих, хто боїться Його (Бога), і спасає їх» (Пс. 33, 8).

Ангел Божий говорив праведному Товіту: «Коли молився ти і невістка твоя Сарра, я підносив пам'ять молитви вашої перед Святим; і коли ти ховав мертвих, я також був з тобою» (Тов. 12, 12). У книзі пророка Захарії читаємо ось таку молитву Ангела до Бога: «Господи Вседержителю! Доки Ти не змилосердишся щодо Єрусалима і міст Іуди, на які Ти гніваєшся ось уже сімдесят літ? Тоді у відповідь Ангелу... Господь сказав слова благі, слова утіхи» (Зах. 1, 12–13). Апостол Павло, звертаючися до євреїв, питає: «Хіба не всі вони (Ангели) службові духи, які посилаються на служіння тим, хто має успадкувати спасіння?» (Євр. 1, 14).

Незважаючи на такі ясні свідчення Святого Письма про допомогу Ангелів людям, сектанти все одно заявляють, що Ангелам не можна молитися, що ні звертатися до них, ні вшановувати їх не слід. При цьому вони посилаються на два факти. Один, коли апостол Петро не дозволив Корнилію поклонитися йому (Діян. 10, 26), і на Одкровення, коли Ангел заборонив Іоанну Богослову вклонитися перед ним (Одкр. 22, 9). Справа тут ось у чому. Корнилій був язичником, і коли до нього прийшов апостол Петро, то Корнилій його прийняв за одного з богів. Він хотів апостолу віддати божеські почесні, але той сказав: «Я теж людина, а не Бог». Язичники часто деяких людей приймали за богів. Це показується в Діяннях, коли вони Павлу і Варнаві хотіли принести жертву (Діян. 14, 11–15). Та ж сама причина й у випадку, коли Ангел не дозволив Іоанну Богослову до землі вклонитися перед собою: Ангел настільки був богоподібним, що святий прийняв його за Самого Бога, за Христа. Але в інших випадках Біблія не боронить цього чинити. У книзі Буття ми читаємо: «І прийшли ті два Ангели в Содом увечері, коли Лот сидів біля воріт Содома. Лот побачив і встав, щоб зустріти їх, і поклонився лицем до землі» (Бут. 19, 1). Про Валаама сказано: «Він побачив Ангела Господнього... і поклонився і упав на лице своє» (Чис. 22, 31). Коли Архістратиг воїнства Господнього явився Ісусу Навіну, то «Ісус упав лицем своїм на землю і поклонився» (Нав. 5, 14). Пророк Даниїл про явлення йому Ангела каже: «І як тільки я почув голос слів його, заціпенівши, я упав на лице моє і лежав лицем на землі» (Дан. 10, 9).

Подібних прикладів у Біблії дуже багато, отже, коли хтось хоче в поклоні перед Ангелом вбачати гріх, то не від себе це говорить, а від лукавого.

Ставлення сектантів до Пречистої Діви Богородиці

Без будь-якої пошани, щоб не сказати гірше, сектанти ставляться до Богородиці — Матері Ісуса Христа. Одна баптистка, з котрою мені довелося на цю тему говорити, сказала:

— Ваша Богородиця така сама жінка, як і я.

Я її, цю сектантку, спитав:

— А у Вас син є?

— Авжеж є.

— А він хто у Вас, Спаситель світу?

— Ні, він у колгоспі пастухом працює.

— Так от, коли б Ви народили не пастуха, а Спасителя світу, коли б Ви народили Христа, Матір'ю Якого була Діва Марія, то тоді й говорили б, що Ви така ж, як і Вона. Але доки Ви такого не зробили, то й не кажіть цього. Не богохульствуйте.

Ми, православні, вшановуємо Пресвяту Богородицю як Матір Ісуса Христа. Отож, давайте поміркуємо навіть чисто по-людському: хто не шанує, ображає матір, той ображає і її сина. А хто ображає сина, той робить боляче і його матері. Коли б якийсь хуліган, увійшовши

до чужої хати, почав там брудними словами лаяти матір у присутності її сина, то хіба цей син не заступився б за честь своєї матері? Хіба він не викинув би з хати цього бешкетника? Якщо він добрий син, то обов'язково б таке зробив.

Чи ж буде Христос милостивим до сектантів, котрі ображають Його Святу Матір? Ні, не буде! Він не впустить сектантів до Свого Небесного Царства. Виходить, що секанти-богохульники, вороги Божої Матері, самі себе вже засудили.

Православні Діву Марію називають Богородицею, Богоматір'ю, Матір'ю Господа. Чи мають вони право так Її величати? Чи є для цього якісь підстави у Святому Письмі? Так, є. Коли Діва Марія прийшла до Своєї родички Єлисавети, то ця, побачивши Її, «сповнилась Духа Святого і голосно сказала: благословенна Ти між жонами, і благословений плід утроби Твоїєї! І звідки це мені, що Мати Господа мого прийшла до мене?» (Лк. 1, 41–42).

Як бачимо, Єлисавета називає Діву Марію «Матір'ю Господа». І не від себе вона це робить, а від Духа Святого, Яким сповнилась. Дух Святий відкрив їй, що перед нею стоїть Та, Яка світові принесе, подарує Господа в людському тілі.

Про те, що Діва Марія не є простою жінкою, як говорять секанти, свідчать слова Архангела Гавриїла, котрий Їй сказав: «Радуйся, Благодатна! Господь з Тобою, благословенна Ти між жонами» (Лк. 1, 28). Кому з жінок Архангел ще таке казав? Чи чула хоч одна сектантка на свою адресу такі слова? Ні, не чула! То як же вона може говорити, що вона така ж, як і Діва Марія? Що між нею і Богородицею нема різниці?! Жахливі слова!..

Ми не лише величаємо Божу Матір, ми також молимося Їй. Чи є в нас для цього підстави? Так, є. У Святому Письмі, до якого так люблять апелювати секанти, і є ці підстави. Сама Пречиста Діва Марія каже: «Віднині ублажатимуть Мене всі роди» (Лк. 1, 46–49). Ублажати — значить, прославляти, величати, благодіти, просити допомоги, захисту. Ці слова є пророчими. Вони теж сказані під впливом Святого Духа. І ми є свідками здійснення цього пророцтва. Нема країни, нема нації, які нічого б не знали про Божу Матір. На Її честь лунають молитви, псалми, будують чудові храми, малюють ікони. Їй служать Сили Небесні, перед Нею вклоняється вся земля, Її ублажає все людство.

Матір Божа слухає наші молитви і допомагає нам. Після Свого Успіння Пречиста Богоматір явилась апостолам і сказала: «Я з вами в усі дні до кінця віку». Свою обіцянку Вона виконує.

У 911 році, коли сарацини оточили Константинополь і вже, здавалося, не було нікому спасіння, Богородиця явилась у Влахернському храмі і покрила віруючих Своїм Омофором.

Коли турки в 1675 році хотіли розорити Почаївський монастир, Божа Мати явилася на небі з великою кількістю Ангелів. Турки, не зрозумівши видіння, почали в Богородицю стріляти з луків, але стріли поверталися назад і вбивали тих, хто стріляв. Деякі з турецьких воїнів після цього стали християнами і навіть ченцями почаївськими.

Перша світова війна. 1914 рік. Над окопами ворогуючих сторін з'являється Богоматір. Її бачать німці та наші солдати. Робляться з цього видіння зарисовки, які й досі зберігаються в музеях. Цей факт не заперечується навіть завзятими атеїстами. А секанти?..

У 1917 році Божа Матір являється у селі Фатима і говорить про революцію в Росії та про її наслідки. Бачать це чудо десятки тисяч людей.

Каїр, Єгипет, 1968 рік. Богородиця тут являється на куполі храму. Це чудо почалося 2 квітня і тривало декілька місяців. Сюди їхали сотні тисяч людей, щоб на власні очі переконатися в цьому. Тут побували журналісти, фоторепортери, які робили фотозйомки, тут побували духовні особи, представники влади, тут побували православні, католики, протестанти і мусульмани. Усі, без винятку, бачили це велике чудо.

Тут багато хворих отримали повне зцілення. Хворий на рак Саліт Абдель-Малек став здоровим, що підтвердив професор доктор Азіс Фам. У мусульманки Рамодан Алі Хусейн була хвора щитовидна залоза. Лікарі не допомогли. Її чоловік, теж мусульманин, поїхав дивитися чудо, помолився там за свою дружину, і вона видужала. Зцілення засвідчили лікарі. Мадіха Мухаммед Саїд, дівчина 20 років, студентка, після душевного потрясіння осліпла, і в

неї відібрало мову. Лікування не допомагало. Брати її повезли до Каїрського храму, на місце явлення Богоматері. Під час молебня сліпа й німа дівчина закричала:

— Діва, Діва!

Хвора почала бачити й говорити. Перед мікрофоном вона розповіла про себе, про хворобу і подякувала Божій Матері за Її милість.

У спеціальній брошюрі, виданій з цього приводу, розповідається про численні чудеса, зцілення, які відбувалися тут і були ретельно перевірені медиками, щоб ніхто нікого не міг запідозрити у фальші.

Почаївська Лавра — велика святиня України. Вона перебуває під особливою опікою Богородиці. У 1958 році, о четвертій ранку, Пречиста явилася над цією обителлю. Одяг на Ній був чорний, чернечий, а в руках Вона тримала чорний Омофор. Першим Її побачив монастирський сторож, котрий розбудив прочан, які приїхали до Лаври на молитву. Видіння тривало протягом 40 хвилин, після чого його закрила чорна пелена.

Коли мені розповіли про це, я сказав: «Бути біди. Церкву чекає велика спокуса, потрясіння, бо Матір Божа була в чорному. Але той факт, що Вона над Лаврою тримала Омофор, дає нам надію на Її захист. Матір Божа не покине нас».

Так і сталося. З цього самого горезвісного 1958 року почалося гоніння на Церкву взагалі й на Лавру зокрема. Та Божа Матір не покинула нас у цей жахливий для вірних час.

Якби Божа Матір була звичайною людиною, то чи могли б від Неї творитися такі чудеса? Сектантка говорить, що вона така, як і Божа Матір. Але цікаво знати, чи є десь така сектантка, щоб вона являлася на небі, щоб від неї так багато було чудес? Ні, щось не чути, і ніколи такого не буде!

Трагедія сектантів не стільки в тому, що вони помиляються, скільки в тому, що вони не хочуть каятися. Бог милостивий, Він прощає всякий гріх людині, не прощає гріха лише того, в якому людина не кається. Вперте і свідоме перебування у гріху — це є та сама хула на Духа Святого, яка не прощається ні в цьому, ні в тому віці (Мф. 12, 31).

Молитва за померлих

Щоб гріхи прощалися людям, Православна Церква молиться не лише за живих, а й за померлих. Сектанти цього не роблять, кажучи, що така молитва зайва, бо всі вони «святі», усі йдуть до «раю», а коли так, то молитва для них — річ непотрібна. І взагалі, на їхню думку, живі за мертвих не мають права молитися, бо вони живуть у різних вимірах духовного світу. Між ними, мовляв, лежить глибока прірва, отже, вони не можуть одне одному чимось допомогти.

Чи ж правда, що між ними лежить прірва, що вони чужі між собою? Ні, неправда. Бог не показав нам такої прірви. У Нього немає мертвих, у Бога всі живі. Апостол Павло говорить: «Ніхто з нас не живе для себе і ніхто не вмирає для себе. Чи живемо ми — для Господа живемо, чи вмираємо — для Господа вмираємо; і тому, чи живемо, чи вмираємо, — завжди Господні. Бо Христос для того і помер, і воскрес, і ожив, щоб панувати і над мертвими і над живими» (Рим. 14, 7–9).

Про те, що у Господа нема поділу на мертвих і живих, нам свідчить Сам Христос, коли говорить: «Бог же не є Бог мертвих, а живих. Бо в Нього всі живі» (Лк. 20, 38). А коли в Нього всі живі, то це означає, що між мертвими і живими нема прірви, вони можуть спілкуватися між собою і «молитися один за одного» (Як. 5, 16).

Сектанти відкидають молитви за мертвих. При цьому вони кожного разу згадують притчу Христа про багатого і Лазаря. Перший за свої тяжкі гріхи потрапляє до пекла, а другий до раю. Багач, перебуваючи в муках, просить праведного Авраама, аби той послав до нього Лазаря для полегшення його страждань, але Авраам йому на це відповідає: «Чадю!..

Поміж нами та вами утверджена велика безодня, так що ті, що хочуть перейти звідси до вас, не можуть, а також і звідти до нас не можуть перейти» (Лк. 16, 26).

«Ось бачите, — кажуть сектантські вчителі, — через безодню нема переходу: ні сюди, ні туди».

Чи є логіка у висновках сектантів? Чи є резон так твердити? Ні в якому разі! І ось чому. Притча ця зображає ту ситуацію, яка була в Старому Завіті, до Воскресіння Христового, після якого «двері райські відчинилися», коли Христос Своєю «смертю смерті поправ и сущим во гробех живот даровав». У Старому Завіті дійсно переходу не було. Але в Новому Завіті інакше.

Святе Письмо нам говорить, що Христос під час Свого триденного перебування тілом у надрах землі духом Своїм сходив у пекло, щоб визволити звідти тих, хто мучився у полоні диявола. Апостол Петро про це пише так: «Христос, щоб привести нас до Бога, один раз постраждав за гріхи наші, праведник за неправедних, будши умертвлений тілом, але оживши духом, яким Він і духам, що перебували у в'язниці, зійшовши, проповідав» (1 Пет. 3, 18).

Якою ж була мета цієї проповіді у пекельній в'язниці? Щоб тих, хто прийме Христа як свого Спасителя, спасти від муки, щоб вивести їх з пекла і привести до раю.

В іншому місці цей апостол пише: «Для того і мертвим благовістувалося, щоб вони, як люди, прийнявши суд по плоті, по-Божому жили духом» (1 Пет. 4, 6). І апостол Павло про Христа каже, що Він «піднявшись на висоту, полонив полон і дав людям дари. А «піднявшись» що означає, як не те, що і сходив раніше в пекельні місця землі?» (Єф. 4, 8–9).

В Одкровенні Христос про Себе говорить: «Я маю ключі від пекла і смерті» (Одкр. 1, 18). Для чого ці ключі, як не для того, щоб відмикати й замикати? Христос у стані Своєї тілесної смерті цими ключами відімкнув пекло, проповідував там. І не даремно, бо полонив полон, себто, взяв у полон саме пекло, що тримало в полоні людські душі. Якщо Христос тоді вивів з пекельної в'язниці душі грішників, то чи ж не може Він цього робити і тепер?

Давайте ще раз повернемося до притчі про багатого і Лазаря. Там Авраам каже: «Чадю!.. Поміж вами та нами утверджена велика безодня, так що ті, що хочуть перейти звідси до вас, не можуть, а також і звідти до нас не можуть перейти». Прошу звернути увагу на те, що самі вони перейти не здатні, але можуть це зробити з чисюсю допомогою — з допомогою Церкви, яка молиться за них.

Що молитися за померлих не лише можна, а й треба, говорить і свята Біблія: «Поминайте наставників ваших, котрі проповідували вам Слово Боже; і пам'ятаючи кончину їхню, наслідуйте віру їх» (Євр. 13, 7).

Молитви за померлих були і в Старому Завіті. У другій книзі Маккавеїв розповідається, що після одного бою Іуда Маккавей від імені усього народу молився за померлих — за убитих воїнів. Буквально тут говориться так: «Другого дня ті, що були з Іудою, пішли, як цього вимагав обов'язок, перенести тіла убитих... і знайшли вони у кожного із померлих під хітонами присвячені Ямнійським ідолам речі, що закон забороняв іудеям... і почали молитися, щоб був зовсім прощений цей гріх... Зробивши збір по числу мужів... він (Іуда Маккавей) послав це в Єрусалим, щоб принести жертву за гріх, і зробив дуже добре і благочестиво, думаючи про воскресіння. Бо, коли б він не сподівався, що вбиті в бою воскреснуть, то зайве і даремно було б молитися за мертвих» (2 Мак. 12, 39–44).

Сектанти кажуть, що це місце в Біблії для них не може бути авторитетним, оскільки книги Маккавейські не є канонічними. Хай це так, але сам факт молитви є канонічним і храм Єрусалимський, до якого була послана жертва за убитих, теж є канонічним. Якби тут було порушення певного закону, то храмові служителі — ревні блюстителі цього закону — не прийняли б жертви і не молилися б за вбитих.

І пророк Варух молився за померлих, кажучи: «Господи Вседержителю, Боже Ізраїля... не згадуй неправди отців наших» (Вар. 3, 4–5).

Перші християни теж молилися за померлих. У Літургії апостола Якова є така молитва за померлих: «Господи Боже духів і всякої плоті, пом'яни православних, котрих ми пом'янули, від праведного Авеля до нинішнього дня. Сам упокой їх у Царстві Твоєму, в насолодах

райських, у лоні Авраама, Ісаака і Якова, святих отців наших, звідки відійшли болі, печалі й зітхання, де зриться світло Лиця Твого і сяє світло безперестанно».

Про такі молитви свідчать і римські катакомби, де перші християни ховали своїх померлих. Там на могильних плитах можна прочитати такі молитовні слова: «Господи, хай ніколи душа... не буде засмучена», «Антоніє, мила душа, — Бог хай радує твою душу», «Господи, прошу Тебе, хай він побачить світло раю», «Спочивай, вічне тобі світло, Тимофію по Христі». На могильній плиті рівноапостольного Аверкія, який помер у 167 році, вибиті слова, якими він звертається до живих з проханням, щоб усі віруючі молилися за нього.

З наведених прикладів бачимо, що християни молилися за померлих від перших часів християнства. І певна річ, самі вони на таке не наважились би. Ця традиція йшла від апостолів, серед яких був і апостол Яків, котрий написав ту молитву, що подана вище.

Заповідь «Не убий»

Шоста заповідь Мойсея, яку він отримав від Бога на горі Сінай, дуже коротенька. Вона мовить: «Не убий». Усі сектантські ватажки тлумачать її дуже вузько і буквально. Вони говорять: «Коли написано: «Не убий», то це значить, що убивати нікого не можна, воювати — теж, і зброю в руки не слід брати ні в якому разі».

Та чи ж так цю заповідь розумів і Мойсей? Біблія каже, що не так. Ця заповідь забороняє вбивство з власної ініціативи: зі злості, через заздрощі, з метою грабежу, помсти і таке інше.

У книзі Чисел Господь повеліває Мойсею вибрати міста, де б могли переховуватися вбивці. Туди могли тікати від помсти ті, котрі убили випадково, ненавмисне (Чис. 35, 11). Проте цей закон не поширювався на зловмисних убивць. Такі вбивці, за законом Божим, каралися на смерть (Чис. 35, 30). Священик Іодай дає наказ убити Гофолію та її прибічників (4 Цар. 11, 13–16). Пророк Ілля говорить тим, хто його супроводжував: «Візьміть пророків Ваалових, щоб жоден з них не втік. І схопили їх. І відвів їх Ілля до струмка Кіссон і там заколов їх» (3 Цар. 18, 40).

Хіба пророк Ілля та священик Іодай нічого не знали про шосту заповідь Божу «Не убий»? Чи, може, сектанти хочуть осудити ці вчинки? Наведені приклади мають індивідуальний характер. А ось що Бог говорить ізраїльському народові про війну: ти «знищиш усі народи, котрі Господь, Бог твій, дає тобі; хай нікого не щадить око твоє» (Втор. 7, 16). І сказано було Авімелеху: «Примнож військо твоє і виходь» (Суд. 9, 29). Він вийшов і переміг ідолопоклонника Гаала. «І запитав Давид Господа: чи йти мені проти Філістимлян, і чи віддаси Ти їх у руки мої? І Він відповів йому: не виходь назустріч їм, а зайди їм з тилу... І зробив Давид, як звелів йому Господь, і розбив Філістимлян» (2 Цар. 5, 23–25). Давид Господу говорить: «З Тобою я розбиваю військо» (2 Цар. 22, 30). Господь євреям про Вавілон говорить таке: «Не щадіть юнаків його, знищіть усе військо його» (Іер. 51, 3). І сказав Господь Мойсею і Аарону: «Порахуйте усіх синів Ізраїлевих... від двадцяти літ і вище усіх придатних для війни» (Чис. 1, 1–3). «І сказав Господь Мойсею: помстися Мадіанітянам за синів Ізраїлевих... Озбройте своїх людей на війну» (Чис. 31, 1–3). «І пішли війною на Мадіама, як звелів Господь Мойсею, і вбили всіх людей чоловічої статі» (Чис. 31, 7).

Цей перелік свідчень можна було б продовжувати ще й ще та, гадаю, вистачить і цього. Із сказаного видно, що коли Господь говорив: «Не убий», Він мав на увазі просте вбивство з особистих злих мотивів або війну агресивну. Бо з якою метою агресор іде на чужу землю, як не для того, щоб руйнувати, грабувати і убивати? Ось Бог злій людині або агресорові й каже: «Не убий»!

Воїнів, які обороняють свою державу, своїх батьків, дітей, свої святині, не можна назвати вбивцями, бо вони не вбивають, а лише відбиваються. Коли ж при цьому хтось буде вбитий з їхніх ворогів, то захисники в такому разі є лише невольними вбивцями, а таких не карає і Божий закон (Чис. 35, 11). Оборонці не є вбивцями, бо і самі помирають на такій війні,

помирають, щоб захистити життя інших. Про таких Христос сказав: «Нема більшої любові, ніж та, коли хтось душу свою покладе за друзів своїх» (Ін. 15, 13).

Ні Христос, ні апостоли ніколи не виступали проти армії як такої. Апостол Павло до римлян пише: «Бо начальник є Божий слуга, тобі на добро... і він не даремно меч носить» (Рим. 13, 4). До Іоанна Хрестителя приходили воїни і питали: «Що нам робити?» А Іоанн їм відповідав: «Нікому не робіть кривди, не зводьте наклепу і будьте задоволені платнею» (Лк. 3, 14). Не говорив їм: «Кидайте піки, мечі, щити, тікайте додому і не ходіть на війну», а сказав те, що тільки-но було процитовано. Сектанти, перекручуючи Біблію і вчення Христа, насаджують в Україні небезпечну філософію. Спитаймо себе: що то воно було б, якби весь наш народ став сектантським?

Чистота Православ'я — запорука спасіння

Наша Церква завжди стояла на варті чистоти і святості Христового вчення. І, слава Богу, ніщо нечисте не вийшло із її надр. Українська Православна Церква не спричинила появи жодного лжепророка або, тим паче, лжехриста. А ось у США тільки в одному місті Лос-Анджелесі таких лжехристів є 400, а в усьому світі серед різних сект їх нараховується понад 2000.

Українська Православна Церква за всі часи існування не породила жодної секти. А якщо й були мальованці, то явище це тимчасове, недовговічне і давно забуте. Благодать Божа, яка постійно перебуває в цій Церкві, береже її від помилок та різних збочень.

Проте цього не скажеш відносно протестантських релігійних об'єднань. Вони, втративши Божу благодать, потрапили у водовірт людських помилок, почали дробитися на безмежну кількість релігійних угруповань і стали вже не Божим, а людським творінням, якому притаманні всі людські недоречності, сумніви, пристрасті, амбіції та інші гріхи.

Православ'я — це не лише чисте, незмінне, неперекручене Христове вчення, це водночас і душа нашого народу, України.

Православна Церква — це остання християнська цитадель, яку сатана прагне за всяку ціну знищити: після 1917 року за допомогою більшовицьких комісарів він її нищив фізично, а тепер сатана це чинить за допомогою різних, переважно американських, сект.

Клятва

Сектанти виступають і противсякої клятви, у тому числі й військової присяги. При цьому вони посилаються на слова Ісуса Христа: «А Я вам кажу: не клянись зовсім — ні небом, тому що воно — Престол Божий; ні землею, бо вона — підніжжя ніг Його; ні Єрусалимом, бо він — місто великого Царя; ні головою твоєю не клянися, тому що не можеш жодної волосини зробити білою або чорною. Хай буде слово ваше: так, так; ні, ні» (Мф. 5, 34–37).

Цією фразою Христос не накладає категоричної заборони на будь-яку клятву. Він лише вчить нас не зловживати нею, не поводитися з нею легковажно і не застосовувати її в дрібних, нічого не вартих справах, бо така клятва ображала би велич Божу. І це добре видно з книги Второзаконня, де сказано: «Не промовляй імені Господа, Бога твого, даремно» (Втор. 5, 11). Що ж стосується справ важливих, які вимагають того, щоб бути скріпленими клятвою, то це не забороняється. Звертаючись до Авраама, «Мною клянусь, — говорить Господь, — що... розмножу сім'я твоє, як зірки небесні і як пісок на березі моря» (Бут. 22, 15–17). Авраам, посилаючи свого слугу як свата, каже йому: «Поклянись мені Господом, Богом неба і Богом землі, що ти не візьмеш сину моєму (Ісааку) жінки з дочок Хананейських» (Бут. 24, 3). Авраам про себе говорить: «Господь, Бог неба і Бог землі... клявся мені, кажучи: тобі і

нащадкам твоїм дам цю землю» (Бут. 24, 7). Бог Ісаакові, сину Авраама, каже: «Виконаю клятву мою, якою Я клявся Аврааму, батькові твоєму» (Бут. 26, 3).

Бог не забороняє клятви розумної, але Він проти пустої, лицемірної, нечесної, брехливої та віроломної клятви. Бог так і говорить: «Не клянись іменем Моїм заради брехні, і не ганьбись імені Бога вашого» (Лев. 19, 12).

Відомо, що в усіх християнських державах солдати присягають на вірність Батьківщині. Є також присяга в судах, яка спонукає свідків говорити «правду і тільки правду». Присягають на Біблії президенти, вступаючи на свій піст. Роблять це і американські президенти, хоч і належать вони до різних протестантських конфесій. І сектанти не виступають проти цієї традиції. Чому? Можливо, тому, що це «там»; а коли буває таке «тут», то вони страшенно обурюються.

Де є істина?

Сучасні українські сектанти вигадали для Православної Церкви новий ярлик. Вони називають її «старою, консервативною». Навіть не бажаючи цього, вони тим самим свідчать про істинність її, бо хіба може бути Церква новою чи молодого, коли її заснував Христос майже дві тисячі років тому? Новими, молодими можна називати ті сектантські об'єднання, які виникли недавно і зовсім недавно — рік чи два тому. Але ж така «молодість» хіба не говорить про те, що не від Христа ця «церква», а від якогось нового лжепророка, якогось нового Міллера або Лютера, які не моляться в церкві, а реформують Церкву за своїми уподобаннями та роблять в ній різні експерименти.

Невмируще — лише те, що істинне. Це нам несвідомо доводять новоявлені сектантські проповідники, які зараз беруться в людних місцях «проповідувати» Слово Боже, посилаючись на Біблію. Так, Біблія — вічна книга, бо в ній Істина. І поки цей проповідник говорить сам, проводячи свою завчену лінію, цитуючи біблійні тексти на задану тему, в його промові все логічно. Та варто його запитати про особисте, внутрішнє, духовне його життя, про дотримання ним хоча би настанов Нагірної проповіді Христа, як він тут же зривається на крик, намагаючись знову повернути слухачів у русло бесіди про те, що треба лише вірити в існування Бога і вважати Його за власного Спасителя, а занадто обмежувати себе в користуванні земними благами нема жодної потреби. Цей проповідник не може твердити інакше, бо сам його вигляд і одяг аж ніяк не говорять про те, що перед слухачами аскет, для котрого в житті перш за все Істина, а не здобування земних благ у будь-який спосіб.

Коли проаналізувати історичний розвиток Православ'я, то видно, що більшість часу воно було гнаним, тоді як секти діяли більш вільно. Але секти виникали, дробилися, поглинали одна одну, зникали і знову з'являлися. Православ'я ж протягом двох тисяч років те саме. І це тому, що Церква не дозволяє змінювати ті істини, які дав нам Сам Бог. Церква свято береже їх і не пристосовує до потреб часу. В цьому — мудрість, завдяки якій Православ'я пройшло через усі випробування.

Сектантські молитовні зібрання — це не Богослужіння, а лише духовна бесіда. Православний храм — це дім молитви, місце святе, де приноситься Безкровна Жертва Богу за гріхи тих, за кого молиться Церква. Нам закидають, що сектанти на всіх перехрестях проповідують Біблію, а наші священники цього не роблять. Я відповідаю на це з позиції Церкви і з позиції людини: маса сектантських проповідників отримують платню, яка забезпечує їм безбідне існування навіть у наш скрутний час і дозволяє кидати доларами як чайовими. Питання — звідки ці гроші? Хто і з якою метою фінансує ці заходи?

Православний священник живе з пожертв людей. Його «робота» — творити Боже діло — молитися за свою паству, приносячи Богу Жертву за ввірені йому душі. Поки віруючі кожної парафії виконують свої обов'язки, здобуваючи земні блага у повсякденній праці, їхній священник підносить за них молитву в храмі, виступаючи посередником між Богом і людьми.

А вчить він свою паству власним прикладом у особистому житті і проповіддю Слова Божого в храмі, куди парафіяни збираються на молитву в святкові та недільні дні. Ця практика перевірена віками, і саме її існування свідчить про істинність Православ'я.

Постає питання: як же сучасній людині серед цієї маси сект і течій знайти справжню християнську віру? Передусім, треба брати перевірену віками віру, а не ту, що з'явилась кілька літ тому або тільки вчора, бо ще невідомо, куди така віра тебе заведе. Треба брати стару, випробовану віками віру, яка духовно годувала і виховувала багато поколінь наших прашурів. Не кожна віра придатна для цього. Не кожна віра від Бога.

Одного ченця запитали ті, що вагалися щодо віри:

— Скажи, отче, як дізнатися, де віра істинна, а де — ні?

Чернець одному з них дав гарне з виду яблуко і сказав:

— На, їж!

Той куснув і каже:

— Та ж воно дерев'яне!

— Ось так і з вірою: говорять про Бога, про Христа і спасіння, але там спасіння нема, бо нема Божої благодаті, яка животворить людську душу. Як не можна наїстися дерев'яним яблуком, так не можна спастися у лжевірі, — пояснив монах.

І з ним не можна не погодитись.

Сектантські вожді свою паству годують «дерев'яними яблуками», в яких немає соку життя. Ці люди з Божого вчення викинули святе, відкинули зерно і лишили собі половину. Вони відкинули найсуттєвіші Господні настанови, заповідані нам для спасіння: Хрещення, Причастя, Покаяння, Священство, Єлеєпомазання, Хрест, піст, молитву за померлих, заступництво Божої Матері та святих; вони відкинули і саму Церкву, зробивши у себе замість храмів духовні клуби, де танцюють, грають на гітарах, балалайках і проповідують не те, що веде до Бога, а те, що відвертає від Нього. Вони забули про слова Іоанна Богослова, який сказав: «Свідчу я кожному, хто чує слова пророцтва книги цієї: коли хто додасть щось до них, на того накладе Бог покарання, про які написано в книзі цій. А коли хто що відійме від слів книги пророцтва цього, в того відійме Бог участь у книзі життя» (Одрк. 22, 18–19).

Сектанти до Божого Слова приплітають, додають свої помилки і тому «накладе на них Бог покарання, про які написано в книзі цій»; вони віднімають чистоту від Божої Істини, обкрадають її, і тому Бог відійме у них участь у книзі життя.

Кому це вигідно?

Тепер запитаймо себе: кому вигідне сектантство, зруйнування церковної єдності, сварки та конфлікти між різними релігійними групами? Бог такого не благословляє. Отже, це вигідно темним, антихристиянським силам — сатані.

Тут закладена ідея пекельна: розбити церковну єдність, наробити незліченних сект, пересварити їх, так щоб уже ніхто не знав, що таке Істина і як насправді має виглядати християнство. Завести людей у глухий кут, знищити в людських душах усе святе, а потім на цьому розчищеному майданчику поставити нову церкву, яку очолить не Христос, а Його противник — Антихрист. Коли він прийде, то скаже всім вірам: «Не сваріться, не бийтеся. Об'єднайтеся навколо бога, а бог ваш — це я. Я ваш новий спаситель, учитель, наставник і отець. Я нагодую ваші душі й тіла. Я вам дам мир і “новий порядок”».

І тоді, обмануті, люди побіжать до нього. І сектанти теж, бо не маючи благодаті, вони будуть позбавлені духовного внутрішнього чуття, щоб розпізнати цього ворога Божого і світового обманщика.

Людина спостережлива вже сьогодні може помітити тенденцію до об'єднання різних конфесій, релігій. Над цим енергійно працюють екуменісти.

Тож ті, які роздроблюють християнство, і ті, які його хочуть об'єднати штучно, формально, натягнути на нього обручі, працюють в одному напрямку: вони готують дорогу Антихристові.

На завершення мені хочеться сказати словами нашого великого подвижника, преподобного Феодосія Києво-Печерського: «Сину мій! Якщо хто і спасе свою душу, то тільки в православній вірі. Бо нема іншої віри, яка була б ліпшою, ніж наша чиста, свята, православна. Живучи в цій вірі, ти не тільки уникнеш гріхів і вічної муки, але й станеш учасником вічного життя... А ті, що живуть в іншій вірі, не побачать життя вічного.

Не личить також, сину мій, хвалити чужу віру, бо хто хвалить чужу віру, той все одно що ганьбить свою... Сину мій! Якщо тобі треба буде навіть померти за святу свою віру, то з радістю йди на смерть... Якщо хтось тобі скаже: «Ваша і наша віра від Бога», то ти, сину мій, отаку дай відповідь: «Кривовіре! Чи ти й Бога вважаєш двоєвірним! Хіба не чуєш, що каже Святе Письмо: «Один Господь, одна віра, одне хрещення» (Єф. 4, 5) і одна Церква».

Православні! Бережіть свою прабатьківську віру!

Вона спасе нас усіх від духовного розтління й погибелі.

ЗМІСТ

ВСТУП	1
«НІЯКЕ ПРОРОЦТВО В СВЯТОМУ ПИСЬМІ НЕ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ВЛАСНОГО ВИРІШЕННЯ» (2 ПЕТ. 1, 20)	5
ЦЕРКОВНА ІЄРАРХІЯ	6
СВЯЩЕНСТВО	6
ТРАКТУВАННЯ СЛІВ: УЧИТЕЛЬ, ОТЕЦЬ	7
ПІСТ	9
ХРЕЩЕННЯ	9
МИРОПОМАЗАННЯ	12
ПОКАЯННЯ.....	13
ПРИЧАСТЯ.....	13
ЄЛЕЄПОМАЗАННЯ.....	15
МОНАШЕСТВО	15
ХРЕСТ ГОСПОДНІЙ.....	16
ІКОНИ	19
МОЩІ.....	21
ВШАНУВАННЯ СВЯТИХ І МОЛИТОВНЕ ЗВЕРНЕННЯ ДО НИХ	21
СТАВЛЕННЯ СЕКТАНТІВ ДО ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ БОГОРОДИЦІ.....	23
МОЛИТВА ЗА ПОМЕРЛИХ.....	25
ЗАПОВІДЬ «НЕ УБИЙ»	27
ЧИСТОТА ПРАВОСЛАВ'Я — ЗАПОРУКА СПАСІННЯ.....	28
КЛЯТВА	28
ДЕ Є ІСТИНА?	29
КОМУ ЦЕ ВИГІДНО?	30
ЗМІСТ.....	32